

8574

2182

Mõrsja ja Märatsejad.

Kolmejauline näitemäng.

Wälja annud

J. K.

Tartus.

Trükitud H. Vaakmann'i kulu ja kirjadega.

1887.

2182

Mõrsja

ja

Mä ratsjad.

17881 Stolmejauline näitemäng.

Wälja annud

J. S.

Tartus.

Trükitud H. Laakmann'i kulu ja kirjadega.

1887.

Näitlejad.

Rose Kaie, rikas lest.

Tiiu, tema tütar.

Peep Lill, noor peremees, Tiiu peig.

Ants Kala, nimega Apokriiwa } „proh-
Loorits Nõel, nimega Taewapasun } wetid“

Mart, Rose talu sulane.

Kohtu lambur.

Kasafad.

Külarahwas: mehed, naesed, lapsed.

Aeg: Üigem minevik, osast olevik.

Tähi määngimise on selle tingimise all lubatud,
et 3 rubla määngimise õhtu eest Aleksandri fooll heaks
lähemaõse renteõse sõõse maksetakse.

Mittelsch.

Das ist ein sehr

sehr

sehr

sehr

sehr

sehr

sehr

sehr

sehr

sehr

Das ist ein sehr
sehr
sehr
sehr

Esimene näitus.

Rose talu kammer. Reikpaigas üks; teisel pool teine aken.

Weike kapp. Laubi. Laud. Toolid. Vint.

Esimene etendus.

Peep. Pärast Tiiu.

Peep. Mina seda ei tea, kust see tuleb, et maailmas inimesele ometi ülemat õnne wastu tulla ei wõi, kui üks nooruse ilus õitsew neiu. Istugu rikas mees küll oma miljonide rublade peale maha ja ütelgu ja hõisaku: Mu õnn on otsata! Aga mina pian ütleva: See pole midagi! Minu õnt-
sate südame tundmuste wastu, mis mu mõrvoja Tiiu elule kutsunud, ei ulata keegi miljon ega miljonäri hõiskamine. Minul on üks Tiiu, ning seda elawat õnnerublat ei waheta ma millegi maailma ega miljonäri rikkuse wastu ära. — Tiiu! kostab mulle haljast koplust wastu. Tiiu! laulawad mulle

wesilinnud mererannast, ning Tiiu! ja tuhat korda Tiiu! hüiab mulle mu oma süda, ja Tiiu! lajab mu unenägudes lõpmata. Tiiu kaju mu filmis, Tiiu heal mu kõrwas. Jah, sina, Tiiu, piad ka mu elupäike ja lillepärg olema (Tiiu on seni näitepõrandale tulnud ning paneb omad käed seljatagant Beebu filmade ette). Ei tea, kes see on Kas on Tiiu, wõi ei ole? Tema jah! Oh ja wallatu Tiiu!

Tiiu. (Ette astudes.) Wõi mina su elupäike ja lillepärg! Tere siis ka, mu osaw laulik, mu peig Beep! Mu Beep Vill!

Beep (häbenedes). Wõi mina siis seda ära arwata wõisin, et sina jälle kuulamas olid! Mul on isegi häbi, et ma nii ütlesin. Ma arwasin end üksi olema. . . . Sina, Tiiu, jälle selja taga!

Tiiu. Mul pole aga sugugi häbi, Beep, et ma su lillepärg ja päikene olen. Aga need sõnad panen ma tallele, Beep. Pio meeles, kui sa mulle wast kord ütled: Tiiu on see ja see ehk jälle nii ja nii — siis ütlen ma sulle kobe suu sisse ja wastu filmi: Beep, mõtle, mis sa mulle ütskord,

noh! — fiis ja fiis — iseendamisi Rose
 lambris ütlesid! Kus su lillepärj ja elu-
 päike nüüd on?

Beep. Ära nüüd jälle... (tassub kätt
 illu suu peale panna). Mis sa...

Tiiu. Ja jah! Beep! Ütle peale
 „mis sa nüüd“ ja „ära nüüd ära nüüd
 jälle“, aga mina pian selle lillepärja ja elu-
 päikese loo surmani meeles. Jah, nüüd
 need koolitatud mehed ikka niisuguseid ilu-
 said sõnu teevad ja luuletavad, aga kui
 Tiiu palg lord kahwatama lõbb, kes teab,
 kas fiis see „elupäike“ weel Beebul nii päi-
 kese nägu on!

Beep. Näe nüüd wallatumat! Tiiu,
 mis sa mind nii osatab! Minul on üksai-
 nus Tiiu ning see on surmani mu elupäike.
 Vähe see päike mul looja — Jumal hoidku
 mind seda nägemast!

Tiiu. (Illu võtab Beebu täed plhku.) Sõge,
 Beep! Saa nüüd ka oma „elupäikese“ nal-
 japaistusest natuke aru! — Aga kui mina
 omalt poolt jälle ütlen: Beep on minu
 maailm, kelle peale see „elupäike“ omad

lõige sojemad kiired saadab ja kelle lille-
pärg ta ikka saab olema — mis sa mulle
siis vastad? Ära sa mõtle, et ma ka oma
naljapäikest paista lasta ei oska, Beep?
Wasta nüüd, kui sa mees oled!

Beep. Mis ma sulle siis niisuguse
suure tarkuse peale veel vastata mõistan,
mu Tiukene!

Tiiu. Noh, hea küll! Kui sa ei wasta,
siis lähen ära! Mis ma niisuguse mehe juu-
res oma aega ilma asjata wiidan, kes was-
tata ei mõista. (Teeb müelut; Beep järel: hal-
kawad tantsi teerutama).

Beep. Wõi ära tahad sa minna!
Sina kawal Tiiu, mu kuu ja päike! (Kate
tuleb.)

Leine etendus.

Endised. Kate.

Kate. Wõi nii, wõi nii! Minu lap-
sukesed! Kas pulmad juba käes on? Kuule,
Beep! Kui sa meie Tiiu ära wäsitad, siis
piawad pulmad mõni hea kuu hiljem olema.

Ega ma ometi väsinud noorikut teisele perele ei wõi saata.

Beep. Kõse tädi, seda oli mulhädalt tarwis teha! Tiiul tuli niisugune wallatu mõte päha, tahtis mind maha jätta ja ära Suhhumisje minna.

Tiiu. Kuule, Beep, kui sa niisugust juttu ajad, siis ütlen ma emale otsekõhe ära, kuidas sa mind oma „elupäikeseks“ ja „lillepärijaks“ nimetasid.

Beep. Mis nüüd jälle teed, Tiiu!

Kaie. Heitke peale natuke nalja, Beepu Tiiut, nüüd teil nalja-aeg, kes teab, mis põli pärast tuleb. Mul ikka hea meel, Beep, kui jälle tuled, ja kas teie teate, lapsed, kui suur ja magus ühe wana inimese rõõm on! Sumal tänu, et mu laps sinu kaitsemise alla saab, armas Beep! Kes ilma süüta nalja oskab heita, ega see paha inimene ei ole.

Beep ja Tiiu (wõtawad ema ümbert kinni.)

Beep. — Küll ma sinu Tiiukest ka kätte peal kannan.

Tiiu. Ja kui sa weel wanemaks lähed,

päris puruwanaks saad, tahan ma sind kät-
tis kiigutada.

Kaie. Laske mind lahti, lapsed, mis
te hullate! Beep, sul on ise oma Tiiu.

Beep. Sigus jah, mul on oma Tiiu!

Tiiu. Jah, olgu ka nii, Beep! Tiiuta
mind nii palju kui sa tahad.

Kaie. Mis ma pidin ütleva, Beep,
jää täna õhtuks meile. Pärast läheme
koos Dja peresse, seal saada waga palwe-
mehed lugema. Oh küll nad lugeda ilu-
saste ja fangeste. Dja perenaene nuttis
kui laps, kui ta mulle neist rääkis.

Beep (Ragu ärtades) Ah ja, tädi ja
Tiiu! Ma unustasin oma tiiutamise juu-
res juba ära, miks ma õige nii kest töö-
päewal teile tulin. Öhtu eel pian Soome
minema. Jään paariks kuuks sinna; asi
on õige hädaftline ja kiir.

Tiiu. (Ohmatades) Beep! Armas Beep,
Sina lähed Soome? Üle wee — — kallid
Beep, ära mine! Ma palun sind, jää kodu!

Kaie. Mis ja seal Soomes siis nii

äkitselt ja hädalt otsid? Ehk võid ka talvel saaniga seal ära käia.

Beep. Jah, kas see teada, et merisel talvel nii kinni külmetab, ja mine sina saaniga nii pika meretee peale! Mul on aga väga tarvilike käik. Metsa, mis ma Soome rannas ostsin, pian tänawu kontrahijärele ära koristama, ning raha asjus on ikka parem, kui peremees ise kaasas on. Läheb kauplemine puiega ja palkidega nii edasi, siis toon Soomest pealt 2000 marka ära. Ja, mu Tiiu, see raha piab sinu uue kodu alustamiseks ja ilustamiseks ära tarvitatud saama! See on sinu nõelaraha.

Tiiu. Aga, Beep, kuidas ja üle väina üksi sinna saad? Saada mõni teine oma asemele! Mõttele, kui ilmatu lai see meri on!

Beep. Ära niipalju kardada ega ahasta, armas Tiiu! Meie läheme kahetümne mehega sinna. Wirumaalt tulewad töömehed Lontowa sadamasse ning sealt läheme siis hulgana suure kindla jaalaga Soome. Kuidas seal siis ometi õnnetust võiks karta olla.

K a i e. Ära kardada, Tiiu! Wõi siis

Peep see esimene on, kes Soome läheb!
 Meilt neid seal ju sajad ja tuhanded käinud.
 Kadund isagi käis oma wiis reisu ära.
 Wanemad inimesed räägitwad, et noorikuidki
 enne meilt Soome wiidud ja Soomest siia
 toodud. Mäe talu Ingeli wanaema olnud
 päris Soomlane. Käinud lastega üksi Soome
 mes külas ära.

Tiiu. Olgu peale! Aga mu süda on
 nii raske, nagu saaks mulle wõi Peebule
 selle aja sees mõni suur mure wõi õnnetus
 tulema.

Peep. Mõrsjake! Sinu peale mõtel-
 des ei lähe ma kuhugi, kus mul õnnetust
 wõiks juhtuda. Hoian end ise, küll mind
 siis ka Jumal hoiab.

Tiiu. Mine siis peale, Peep! Ma saan
 sinu eest iga hommiiku ja õhtu palwet tegema.
 Aga mõtle ikka merel ja Soomes, et ma
 sind igatsedes silmaweega ootan.

Kaie. Laps, ära meelt ära heida!
 Mehed piawad ikka oma pead, ja Peebul
 on ju Soome keel ka weel juus. Mis

õnnetust talle siis wõiks juhtuda, — hull mehi ka weel kaasas.

Tiiu. Beebul on õigus: Sumal hoiab maal, Sumal hoiab weel. Mine siis peale, kallis Peep!

Peep. (Mõeldes, torraga.) Jääge terweks, kallis tädi ja armas Tiiu! Rahe kuu pärast olen ma jälle Teie juures ning siis jään ka eluotsani, Tiiu, sinu juure. (Ära.)

Tiiu. (Mõttes, torraga järele.) Peep, Peep! Weel üks sõnake.

Raie. Tiiul ikka lapse wiis. Kes teile siis selle õnnetuse kaela saadab! Abi on ikka ligidal. Waga paluja mees ütelnud alles eile naabri peres: Olge walmis, wiinne õnnistus on teil pia käes. Oh, kui ma tema sõnu ka pia kuulda saaks! Dja perenaene rääkis mulle temast ime asju. Kõik küla olla nende ümber kokku jooksnud. Nad rääkida weel ilusamini ja targemini kui raamat.

Kolmas etendus.

Kaie. Ants („prohwet“).

Ants (Wilt kuub seljas, lai kübar peas, läed ristis, suur raamat taenlas, wahib lalle, räägib aeglasel toonil). Jumal õnnistagu sind, Rose pere-naene! Õnnistatud olgu mu jalg, kes siia tuli. Wõta mind wastu ja ma tahan sulle jeda uut usku tuua, mis meid kõiki kindlaks teeb. Wiimne päew on ukse ees ja taewariik tuleb neile, kes meie sõna kuulewad. Mina olen see apokriiwa prohwet ja tulen sind õpetama. Aga weel suurem ja kangem prohwet kui mina olen, on taewapafun. Kaie, sinu süüd on suured, weel suuremad kui mäed, mis omast kohast küll ka suured on. Kuule, kuule, kuule mu õpetust, mis ma sulle omas waimu nägemises olen walmistanud. Rahetse oma õelust, sest kui taewapafun tuleb, siis käib sulle wärin peale.

Kaie. Heldeke, kas sina see waga-mees oledki, kes meie naabri peres lugenud ja laulnud?

Ants. Jah, ma olen see mees, keda
 on ära walitud ja waga's apokriiwaks teh-
 tud; ja mul on üks wägew prohwet kaasas,
 kes uue waimuga täidetud on. Kui ta oma
 hõlmaga wett lööb, siis kuitwab see ära ja
 kui ta ust käseb, siis läheb see lahti, ja ta
 on jalgsi Wormsi saarelt siia tulnud ja wesi
 ei ole temasse puutunud. See on see taewa-
 pasun. Oh Raie, kahetse oma hirmus suurt
 õelust! Kahetse, kahetse, kahetse! Weewli ja
 tõrwa tuli saab sinu liikmed ära kõrwetama
 ja paharät saab pimedal dõl tuloma ja sinu
 hinge ümber leeri lööma. (Sullustades). Oh
 pasun! pasun! pasun! Hüia waljuste, hüia.
 Tall ja arm Tuli põletab
 põrgu hart Taewapasuna ust ja leer!
 Lugege, laulge! Ma näen üht tuifest len-
 dama. Sel lambril ei ole enam lage peal
 (Langeb dõiwlli ja ohlab.)
 Raie (äralohmetand, läed ristis). Oh minu
 heldekene, mis mu pahast hingest nüüd saab?
 Kuhu ma oma kurjusega ja õelusega nüüd
 lähen? Kes tuleb mulle appi?

Ants. (Õduseb aegamööda ülesse.) Jah,

jah, Kaie! Sinu süüd ja eesimised on hirmus suured. Aga mina olen see waga apokriiwa mees ja praegu näginwad mu silmad üht suurt imet.

K a i e. Oh, aita mind, aita mind waest!

U n t s. Abi ei saa sulle enne tulema, kui teine waga mees, taewapasun, ka siin on. Ta piab oma palge sinu katukse alla tooma. Siis on ju hirm otsas ja saad üht uut rahu maitsema.

K a i e. Aidake, aidake! Mart, Mart! Tule aitama, tule appi! Awitage mõlemad. Kutsuge see waga lugeja mees, taewapasun, siia!

U n t s. Maailma leel on nüüd su hinge leer, aga taewapasun on tulemas. Oh, mu tütar, ära kardad! Oh, see auu kiituse aeg on jõudnud, kus meie sind peastame. Apokriiwa suuandmine on su õnn ja osa! (Strutab läed Kaie poole wälja.)

K a i e. (Kõneleb oma katukse ja selguse alla.)

Keljas etendus.

Endised. Mart.

Mart. Berenaene hüiab appi! Kuule sina, Ants, ma juba sind eile kuulsin; kas sa nüüd ka siia tuled, meie leske perenaist hirmutama ja piinama ja raha wälja pigistama?!

Ants. Paharät ja tuli saab poole tunni pärast tulema ja sind ära neelama ja ka selle maja, kus niisugune õel sulane elab!

Mart. (Raputab Antsu tublioste.) Wõi mina olen sinu paharät? Dota ja hullaja!

Ants. Tuli, walu, leef tuleb! Waadake, waadake, üks walges riides mees seisab seal!

Kaie (karjatab). Mart, Mart! Ära puutu temasse! Ta on see suur ja waga nägija ja kuulja.

Mart. Berenaene, ära petist usu! Lase ma kihutan ta uksest ja wärawast wälja.

Kaie. Üra puutu! Mine ruttu naabri peresse ja palu see teine wagamees, taewapasun, ka siia. See feda ja teutad, on üks waga prohwet. Oh apokriiwa mees, anna meie Mardile ta jõledus andeks!

Ants. Jah, sina hirmus ärarikutud Mart . . . (Mart ütub rääkida, Kale ei lase.) Küll sa jaab oma teu eest walu ja hirmu tunda!

Kaie. Oh apokriiwa prohwet, halasta jelle waese rumala Mardile peale! Anna andeks!

Ants. Kai ta taewapasuna siia toob, see wõib teda weel peasta; mina ei wõi feda enam.

Kaie. Mine, Mart, mine! Peasta oma hinge! Mine, mine, mine!

Mart. Pagan feda teab, mis hull tuju täna siia tulnud. Oh feda wiimast tempu!

Kaie. (Lükkab Mardile uksest wälja.) Mine, mine, mine!

Wies etendus.

K a i e. **A n t s.**

A n t s. Kaie, Kaie, mu tütar! See aeg on nüüd kätte jõudnud, kus mind on saadetud, seda kindlat usku tooma. Tule siia, Kaie ja lue siit neid sõnu! (Eöök raamatu lohti.)

K a i e. (Eoeb.) Häda, häda! Baabilon, sina suur linn, sest et ühe tunniga su kohus on tulnud. Häda, häda!

A n t s. Häda, häda! See Baabilon oled sina, Kaie. Kui sa minu uut sõna ja usku tahad, siis ütle: Tall ja pruut!

K a i e. Jah, ma ütlen: Tall ja pruut. Peasta mind, waga mees, mu õelusest (nutab)

A n t s. Ära siis kardada, mu tütar. Istu siia tooli peale ja kuule minu sõnu!

K a i e. Dnnista meie maja ja olemist, et meie mitte kiusatuse sisse ei lange.

A n t s. Nüüd on see maja peastatud, sest mina olen siin sees. Puhtad olgu need istmed, kelle peale meie istume ja puhast olgu kõik, mis sina, Kaie, meile prohwetitele teeb

ja annab. Istu nüüd selle puhta tooli peale! (Istumad). Kaie, kas sa tahad meie järele käia? Kas sa tahad oma tütre ja maja rahwaga meid uskuda ja wastu wõtta?

K a i e. (Ohlab). Jah, mis ma muud wõin teha!

A n t s. See lubamine on sulle õnnistuseks sisse antud. Kaie, mu tütar! Ma kogun andeid selle uue wagade kaja tarwis, mis meie taewapasunaga teile tahame ehitada, ning mulle on juba palju antud, aga see koda on wäga kallis. (Wõtab koti taskust). Waata, Kaie, siia on wagad inimesed raha sisse pannud ja seda on taewapasun pühit senud ja kõik on õntsad. Tahad ka sina, Kaie, sest osa saada, siis aita meid seda koda ehitada: anna oma weerandike ehk krossike abi!ks!

K a i e. Mis ma waene sulle anda wõin? Mul ei ole palju raha kodus.

A n t s. Anna niipalju kui on ja su raha ei saa siis mitte lõppema. Kes kümme rubla annab, see peaseb kurjawaimu hirmust; kes 20 rubla annab, see ei saa põr-

gut näha ning kes 30 rubla annab, see on kõigest kurjast peasnud.

K a i e. (Toob lapist raha). Säh, siin on 30 rubla!

A n t s. See saab ka sind peastma ja ma kirjutan selle anni oma pühitsetud raamatusse.

K a i e. Kas sa weel midagi tahad, et sa minu eest hästi lugeda ja paluda wõiksid?

A n t s. Minu ihu ei nõua midagi maa pealisk asja ega warandust. Aga ma nõuan äksti sinu kasu, mu tütar ja pruut. Anna sööki ja jooki siia; siis ma õnnistan teie leiba ja sissetulekut ja wäljaminekut ja kõike wara ja põldu ja sinu kirja karja.

K a i e. Ma ruttan ja walmistan, mis ma wõin ja mõistan! Söö meie sööki ja joo meie jooki ja õnnista meid! Istu siin kambris seni ja lue ja mõtle! (Ära).

Anna's etendus.

A n t s.

Ah, ah, haaaa! Minu sõnu ei ole siin külas weel keegi naesterahwas kuima silma-

dega kuulnud, ega ma Koselgi teistsugune mees ei ole. Mis mul ka wiga on? Ma olen ära näinud, et minu lugemine kümme korda tugewam on, kui Pärnu prohwetide oma. Kord lugesin seal, tegin paljalt proowi, ja üks naene lõi omal köhe käre otsast maha. Siis tulin sealt ära, sest inimesed oliwad kohtutega rääkinud ja niisugusel korral on ikka parem ära minna, sest patused inimesed olla kord ühele lugejale witsu annud. Ma luen ka kangemini, kui Haapsalu poolt mehed; üks naene, kes Maltsweti lugemist ise oma kõrwadega kuulnud, ütles: Sinu lugemine on palju kangem! Ja minu õpipoiss Looerts Nõel, see saab alles näitama, mis üks peenike prohwet wõib. Nüüd ta alles õppimas ja ma pian teda kiitma, muidu ei ole tal juurt wäge ega wõimu naesterahwale lugemises. Mina ei ole omas elus ise küll nii üleliiga waga ega tark olnud, ei olnud ka aega kirikusse käia, sest kõrtsimehe — mis ma nüüd ütlen — ametmehe aeg ei lubanud. Aga sellegi pärast ajan ma wõil naesed huluma, kui ma luen. Mina oskan oma

ametit ja amet annab auu ja raha, ja raha
 on minu kohta üks ülitähtis asi, sest ta teeb
 inimese targaks ja wagaiks ja kelleks ja ise
 tahad. Mina armastan, kui ma üksi olen,
 kahte asja wäga, need on rahakott ja
 magamine. Kui inimesel raha on, siis
 on mured kadunud ja uni on, mis ütelda, hea.
 Ja et mulle unele ilusaste ja ruttu peale
 tuleks, sest on tarwis, oma raha eest enne
 mõni napsike ja toobike märga ära wõtta.
 Märja wõtmise ja topsi katsumise juures
 piab aga prohwet iseäranis ettewaatlik olema.
 Märja on meil kõige mõnujam õhtu hilja
 wõtta, kui juured lugemised ja ime nägemised
 mööda on. Mõned prohwetid wõtawad küll
 ka enne lugemist oma „möödu“ ära, aga
 mina ei pia seda mitte heaks. Kord lugesin
 ma juures märatsemise feltsis Ruarootsis
 natuke wiinastand ja wäinid peaga. Rahwas
 oli küll, mis ütelda, puru waimustatud, aga
 mul enesel oli raske lugeda, keel kuiwas
 alati ja filmab ei tahtnud hästi kõõristada.
 Minu ametiwend Goorits Noel on selles
 tüüpi teist laadi mees; noh ta on ka noorem,

Tema wiiskab enne lugemist oma poole toopi
 põletatud wiina ära ja lueb siis kas wõi
 terve päewa otsa. Wiina lõhna ütleb ta
 põrgust tulewat ja see annab ta jahwata-
 nisele weel suuremat mõnu, sest kuulajad
 inimesed nuusutawad tõeste Looitse wiina-
 haisu. Ja et terve poole toobi wiina hais
 nii ruttu ära ei kao, siis on tal ka põrgust
 ja kuradist otsata palju juttu. Mis tal siis
 ka wiga rääkida, kui tal põrgu omast käest
 on! Et teda ärawalitud meheks tunnistada,
 olen ma talle ta ewa pa suna nimeks pan-
 nud. Minu teine abi, kes minewal pühäl
 Haapsalus luges, on wiimsepäewa proh-
 wet, sest see mõistab hästi müristada ja
 hambaid kiristada. Mu kolmas abi, kelle
 nimi talle peegel, läks Lihulasse; ta on ka
 kestmine prohwet. Müüd mul tarwis ka
 oma sissetulekut kokku wõtta. Wiimsepäewa
 prohwet piab mulle sügisels 116 rubla tooma,
 nagu meie kontrakt ütles. 16 rubla saab
 temale, 100 rubla mulle. See teeb 100
 rubla wälja. Tallepeegel piab 87 rubla
 tooma. 7 rubla talle, 80 mulle, teeb 180

rubla wälja. Taewapasun andis mulle juba 120 rubla ära, täna sain Kose Kaie käest 30 rubla, — see teeb ühte kokku puhast selget kasu 300 rubla wälja. Mitäh, asjake läheb kah! Aga Kose talult meie nii kergeste minema ei lähe. Kaie ütles, tal polla raha kodus. Noh, lueme seni, kuni Kaie rahakese kodu toob ja kojaehitamiseks meie kätte annab. Ta wõiks ka meie kätte intressi peale anda. Ja ma ütlen: annab ka.

Seitsmes etendus.

A n t s. **L o o r i t s** („teine prohwet“). **K a i e**
(läwel sööglnõud kääs). **T i i u.**

L o o r i t s (teeb waga näu. Noorealine inimene).
Tere, oh tere sa, tark prohwet, waga apokriiwa!
Sa saatsid mulle järele ja ma tulin ja ru-
tasin, sest üks waga kange aeg on tulemas.
Ma nuusutan juba pörgu lõhna. Nuusu-
tage, nuusutage, nuusutage!

K a i e. (Kaseb sööglnõud maha kukkuda.) Appi,
appi, wagad mehed! Ma nuusutan tõeste
pörgu lõhna.

T i i u. Ema, mis sul wiga on? Tule
wälja, kõnni tuule käes!

K a i e. Nuusuta, Tiin, siin on pörgu lõhn!

T i i u. Mis pörgu lõhn siin siis on!
Siin pole muud lõhna midagi, kui põletatud
wiina haisu.

A n t s. Laps, ära räägi rumalaid
sõnu! See on kõik pörgu lõhn, mis teie
ümber leeri lööb. Ja meie oleme tulnud,
teda ära häwitama.

T i i u (naerab). Mis te kommetit teete!
Spetaja ütles alles minewal pühäl: Urge
uskuge nende hullujate juttu! Nad petawad
ja waletawad. Ja mis need seitungid teist
weel ütlewad, see on weel enam!

L o o r i t s. Berenaene, Kaie, sina, selle
uskmata tütarlapse ema, karista oma last,
muidu tuleb leet ja karjumine. Tüdrukud
ei saa taewariiki! Nii olen ma seda
ära näinud.

K a i e. Tütrefe, tütrefe! Põõra oma
meelt, põõra! Heitke armu, wagad mehed!
Tiin on nõbrake ja nooreke, ta ei mõista
weel waga alla.

A n t s. Oh, tooge uut toitu ja laske teda õnnistada! Küüb on see taewapasun siin, kelle õnnistamine väga kange on.

K a i e. Tule, Tiiu, toome uut toitu! Tule! (Ära).

Kahetsas etendus.

A n t s. **L o o r i t s.**

A n t s (Tapeldes). Sa oleksid kõik meie asja siin korraga oma wiinajoomise läbi ära rikkunud. Kas sa õhtu hilja ei mõista juua. Nuusuta ise, kuidas kammer haiseb!

L o o r i t s. Mul juhtus õnnetus. Ma ei ole täna veel tillkagi joonud. Panin õhtuks pudeli harmoonise ja lõin ta siin koge mata wastu Rose wärawa tulpa katki. Waata, paljalt tülid weel siin (näitab pudeli tükke). Sa tase mul märg kui kalakott.

A n t s. Mis sa siis seal wärawa tulpa seljas ka jälle otsisid!

L o o r i t s. Jätame see jutt pooleli! (Nuttu). Oh, Ants, Ants! Küll on see Tiiu üks ilus tüdruk! Ei ole ma omas elus

weel teist tema sarnast neit näinud, ehk ma küll juba poole Gestimaad olen „läbi lugenud.“ Ma ei teadnud enam, kus ma olin, wõi mis ma tegin.

A n t s. Ah hea, Wana sõber! Kas sa niimoodi oma prohwetit auu ülehel piad? Wõi sa hakkad maailma tütarde peale wahetima, ja kadunud mees! Aga sellegi pärast oli see sest hea, et sa waga nägu oskasi parajal ajal teha.

L o o r i t s. Ma ei näe enam muud, kui Rose Tiit, ega kuule enam muud, kui Tiiu healt. Oh, kes peastab mind nüüd selle Tiiu paelust! (Kaie ja Tiiu toowad sööki lauale.)

Üheksas etendus.

E n d i s e d. Kaie. Tiiu.

A n t s (Tiitule). Tütarlapsukene, Tiiu! Sina oled ühe waga ema laps. Ma olen su ema õnnistanud ja tahan ka sind õnnistada lasta. Täewapasun, sina suur mees, tule ja õnnista Tiit, et ta ka Kaie õnnest osa saaks saama ja leidma.

L o o r i t s. Ma õnnistan sind, sina ilus . . . ei, armas . . . mis see nüüd on? Üks paha waim segab mu sõnu!

T i i u. Noh, õnnista ikka paremini!
Ema, kas ma Mardi ka õnnistusele kutsun?

A n t s. Waga Kaie, wõta oma maailma laps ja mine wälja! Meie tahame teie wapasunaga siin olla ja sala lugeda. Tule jälle tagasi, kui su süda kutsub. Teie wapasun, tõsta oma käsi ülesse! (Loorits tõstab käe ülesse).
See on see märk, mis see suur prohwet julle annab ja see märk tähendab üht suurt tähendust. Mine nüüd rahuga; küll meie julle pärast ära ütleme, mis nägemist meie siin nägime. (Kalie ja Eetu ära.)

Kümnes etendus.

A n t s. **L o o r i t s.**

A n t s. Tule nüüd, wend Loorits, kinnitame testipaika! (Sõnu lauda.) Meie amet ei anna meile muidugi palju mahti süia; nüüd käre lugemise aeg. Ja ei kõlba ka inimeste nähes palju süia, sest see ei mahu

meie kraami sisse. Meie piame ju ikka ütlemas, et meid taewast söödetafse ja et millalgi söögi pärast lauda ei istu, waid söögi õnnistamise ja pererahwa õnne pärast.

L o o r i t s. Minule ei lähe enam söök ega jook sisse. See Tiiu on mind täitsa ärateinud!

A n t s. Mis ja niisuguseid lontruse juttusid ajad! Kas see mõne prohwetit wiis wõi mood on?! Prohwet piab kindel olema kui Tartu kiwisild. Sa oled kui üks „Linda Seltsi“ aktfia! Kord sa maksad kopika, kord ei maksa ja midagi.

L o o r i t s. Oh, Ants, kui sa teaksid, mis mu süda sees teeb! Kui ma selle Tiiu omale saaksin, ma pooksin oma prohwetit ameti kümme korda warna.

A n t s. Häbi sulle, Loorits! Sa ei saa maailmast enam aru. Prohwetit amet on meie päiwil see kõige tulusam piimalehm. Linda Selts pole tema wastu midagi. Wida osawamast ja prohwetit mängida oskad, seda suurem on ju sissetulek. Aga meie aktfiad

seisawad ikka nii, et üteldakse al pari *).
 Brohweti töö on kasulik töö, ütelgu ajalehed
 ja õpetajad meie kohta, mis nad ise tahawad.
 Brohwetil piab niisuguste ütelse
 kohta hea paks nahk olema. Wõta selleks
 minu nahast mõõtu!

L o o r i t s. Kuule, Ants, mis sa nõuad,
 kui sa oma osawusega Tiitu minu naeseks
 toimetad? (Marti on wahete wahel näha.)

A n t s. Oh sina kawal rebane! Sa
 tahad Kose talu peremeheks saada. Noh,
 pole wiga, ma näen, et sinu seest meie trobi-
 konna waim weel pole kadunud. Nii kaua,
 kui sa ikka kasu plüiad, oled sa mees.

L o o r i t s. Aita, Ants! Nõua, mis sa
 nõuad, aga näita, mis sa wõid!

A n t s. Noh, wend, kui sa siis õige
 päris südamest soowid ja Tiit nii armas-
 tad, s. o. Kose talu omale tahad, siis ehk
 leiame seks mõjuwat nõuu ka. Ega mina
 enam laps pole. Oppisin Narwas kõrtsi-
 mehe ametis — mis ma nüüd jälle lobi-

*) Täis hinnas.

sen — kaupmehe ametis mehi ja naifi kül-
lalt tundma, ja seal ep mu prohveti suur-
kool oligi.

Loorits. Otsi nõuu, Ants, otsi nõuu!
Nõua waewapalka nii palju kui arwad, aga
ära mul ka nahka üle pea ära tõmba.

Ants. Armas prohwet taewapasun.
wõi tulewane Kose talu peremees ehk talu-
omonik! Ma annan sulle oma prohveti
sõna, et Tiiu kuu aja sees sinu laulatatud
noorik on . . .

Loorits (wähele.) Oh, ära nimeta seda
sõna „noorik“! See paneb mu hinge rõõmu
pärast wärisema.

Ants. Ära räägi wähele! Tiiu on
kuu aja sees sinu laulatatud noorik, kui sa
mulle pärast Kose talu sissetulekust wiis
aastat järjest poole puhast kasu annad ja
enne pulmi ehk ka minu pärast laulatufelt
tulles mulle 300 rubla korraga wälja maksad.

Loorits (mõtleb.) 300 rubla . . . suur
tükk raha. . .

Ants. On ka tükk talu kah ja noo-
rik Tiiu. Mis sa selle juures nii palju

pead murrad! Tahad kaupa saada, siis hakka kaupa tegema. Ole mees! Ega loll noorikut ei saa.

Loorits. Kust ma need 300 rubla torraga wälja wotan?

Ants. Eks teeme niisugune paber.

Loorits. Wale raha ka weel tegema? Koh see oleks õige prohwet! „schwt“!

Ants. Kumal! Kirjuta mulle weksli paberi peale nõnda: „Mina Kose pärisperemees Loorits Nõel wõlgnen Ants Kalale 900 (ütle: üheksa sada) rubla ja luban seda summa weksli seaduse järele Ants Kala nõudmisel puhta rahaga ära maksta. Loorits Nõel, Kose talu omanik.“

Loorits. Miks nüüd 900? Nõudsid ju 300 rubla.

Ants. Mõtlesin asja ümber. Mina siis teie talu sissetulekut lugema lähen! Paneme kõik ühes summas ülesse, siis ei ole meil pärast midagi diendamist enam tarwis.

Loorits. Koh, hea küll, Ants. Ma kirjutan sulle siis niisuguse weksli, kui ma

Kose talu omanik olen. Selle peale annan ma sulle ka oma prohveti sõna.

U n t s. Ei, wend! Siis ei ole sina enam prohwet ja ei ole sul ka prohveti auusõna, kui sul Tiiu ja talu lääes. Mina taun ikka siis rauda ja Looritset, kui nad sojad on.

L o o r i t s. Ole wähemaga rahul!

U n t s. Kas sa tahad õnnest kinni haarata wõi ei taha? Minul ei ole siin pikka tinglemist. Töö on raskem, kui sina ära armata wõid, ja nõuab südikat meest. Raske töö eest tuleb ka raske rahakott rekte panna. (Eöös raamatu otsides lahti). Siin raamatus on mul mitmed paberid ja nende seas ka omad tarwilised wekslipaberid, sest need paberid on minu kõige kallimad laulu-lehed ja neid piab prohwet ikka kaasas kandma. (Paneb weksli paberi laua peale.) Waata, siit ta hiilgab ja tuletab sulle Tiiut meelde.

L o o r i t s. Aga kui sinu katsumisest ometi midagi wälja ei tule? Mis siis saab?

U n t s. Koh, siis ei saa midagi ja siis ei ole mul ka õigust sinu läest raha

nõuda. Ma nõuan üksi Koje pärisperemehe
 Vooritse käest, aga mitte prohveti Vooritse
 käest raha. Mõttele hästi järele! Sa saad
 Koje talu peremeheks ja Tiiu on sinu

Voorits. (Muttu) Anna paber siia!

Ants. Säh, wend! Ara karda
 midagi. Waata sinu oma Tiiu tint ja sulg
 ka siin. (Toob laudilt kirjutuse nõuud). Kirjuta,
 et sul süda rõõmu tunneb! Igapäew ei saa
 ju ka prohvetist peremeest. Mõttele: Voorits
 peig ja Tiiu neid! (Mart näitse taulama.)

Voorits (Kirjutab).

Ants. (Sõõb ja rägib süies) Ja feda ma
 ka ütlen: Kui mul need 900 rubla taskus
 on, siis panen ka mina oma prohveti ameti
 warna ja hakkän oma „koda“ ehitama.
 „Koda“ saab wiist Riias wõi mujal kauge-
 mal olema ja minu letilaud ei pia märju-
 kesest kuiw olema. Küll mina mees oma
 „sehwti“ tunnen. (Sõõb tugewaste).

Voorits. Siin on wessel! (Rõrwale).
 Küll ma ta su kelmi käest jälle parajal
 ajal kätte saan.

Ants. (Kueb waljuste welsli läbi) Dige!

Ole julge, nooriku saad ja muidugi! (Vaneb welsli raamatu wahale ja raamatu oma kōrwa tooli peale.) Müüd, wend, ära kohku ka mitte ker-
geste ära! Müisugune ettewõte nõuab julgeid
ja südikaid mehi. Mõtlet: sul on suur talu
ja kõige ilusam noorik wõita! Küll mina
oma 900 rubla peale muidugi mõtelda
mõistan (Mart tuleb tasakeste ja mõtab raamatu
wahelt welsli ning laub). Sina ütlesid siin Kaiele
enne niimoodi, et: Tüdrukud ei saa tae-
wariiki! Kas oli nii?

L o o r i t s. Just sõna sõnalt nii.

A n t s. Selle targa üteluslega oled sa
oma õnnele nurgakiwi maha pannud; ja jee
ütelus on ka minu suurem abi. Sellest
piame kinni kui prohwet paberiraha äärest!
Müüd jätame nali kōrwale, jest tõsine töö
ei jalli nalja. (Mõttab laua pealt nua, waatab ja
pistab taskusse, ise-enejale üteldes: Olgu jee esimeseks
mällestuseks mõdetud.)

Üksteistkümmes etendus.

(Mõtleb.) Endised. Kaie.

Kaie. Ei tea, kas tohin kambriisse
tulla? Mu südamele ei ole enam kusti rahu;

ma pian teie juure tulema ja teie sõnu kuulama. Oh paluge ja lugege minu ja mu lapse eest!

Ants. Tule, tule, sina koormatud hing! Meie tahame sind trööstida. Kõik sinu eksitused saavad sulle andeks antud ja sul ei ole midagi pimeduse hirmu karta, seni kui see wagamees taewapasun Kose katuse all wiibib. Minu süda tunneb sest nii väga suurt rõõmu, et ta end nii halvaks on teinud ja sinu elumajasse ja elamisesse tulnud. See on see uus märk.

Kaie. Jääge mõlemad siia. Ma annan teile, mis meie talul on; ma söödan ja joodan teid, kui oma sugulast. Mu süda tunneb sest otsatut rõõmu.

Loores. Aga sinu tütar on weel kurja küüsis ja ta saab surema ja sinna minema, kus halastamata piin on.

Kaie (nutust). Aidake siis, aidake ka mu waest last! Peastke teda kurja küüsisist!

Ants. Ta on peastetud, kui ta mehele läheb, ühele wagale ärawalitud mehele, kes tema hinge eest kui Karmeli mägi walwab.

K a i e. (Kergemalt.) Koh, Jumal tänastud! Tiiu peig Peep Lill on auus ja Jumala kartlik inimene. Siis on mu laps ometi peastetud!

A n t s. (Kurva healega.) Kuule, kuule, Kaie! Siin on jälle uus suur õnnetus tulemas. Just Peep Lill on sinu lapse surm, sest tema ei ole mitte nende osast, kellel see kindel usk on. Ta on paha ilmalaps.

L o o r i t s. Jah, jah, apokriiva, see on tõsi! Waenu tuli saab alati seal põlema, kus Peep Lill on. Heitke ta enesest eemale! Ta on teie surm ja ots! Seda näidati mulle eile õõsel unenäus.

K a i e. Halastage! Mis saab siis minu Tiust?!

A n t s. Nii kaua, kui taewapasun teie katukse all on, ei pia üks juukse karwgi teie peast õnnetuse sisse sattuma. Mina olen oma usujate juures imet näinud. Kuula, Kaie: Minewal aastal olin ma Peipsi rannas lugemas. Ja seal oli üks õnnetu ema oma tütre pärast suures südame walus ja mures. Ta palus mind böd ja päewad,

aga ma ei leidnud abi. Seal nädati mulle unes ühte nägemist ja ma sain abimeheks. Selles nägemises käisin ma taewa all ära ja mulle üteldi: Sina, wägamees, nõomi neid õnnetumaid! Tüdrukud ei saa taewa riiki! Mine ja ütle, et see noor tüdruk prohwetile Wälgule mehele läheb, sest see wõib tema hinge peasta. Ja kui see tüdruk Wälgule mehele läks, oli ta väga õnnelik ja tema ema pakkus mulle tasumist. Aga seda ei tohtinud ma wõtta, sest see on meile ära keelatud.

E o o r i t s. Ja see on tõeste tõsi, mis see apokriiwa mees rääkis. Ma käisin weel tänawu seal ja nägin seda suurt õnne oma filmaga.

U n t s. Ka sina ja su tütar saawad väga suurt õnne siin maa peal, maitseada, kui sulle üks niisugune waga mees, nagu taewapasun on, wäimeheks saab. Kõige parem on aga taewapasun ise. Kas sa wõtad selle peastmise oma peale, mu wend?

E o o r i t s. Ma saan oma hinge käest seda unenäus küsima.

Ants. (Hõdiab Looritse käest kinni). Tule ja tröösti oma armast ja head ema!

Loorits. Jah, ma trööstin ja mu trööstimine mõjub ja on magus. Aga homme piame siin ühe usklikkude tunni, kus sinu südamele rahu tuleb. Ja homme wara ütlen ma sulle, kas ma sinu tüdart omale abikaasaks wõin wõtta, sest ma olen tõutanud, maailmasti ära lahkuda. Aga kui mulle unes üht näitust ja märki näidatakse, siis piab see nii sündima.

Kaie. Olgu see nii. Ja homme tulge lugema ja laulma. Ma ei saa sel böel enam oma filmi kinni panna.

Ants }
Loorits } (Pool lauldes ja märatsedes). Jah, tröösti ja auu ja kiitust! Põrgu leer piab kaduma ja wikerkaar paistab ja laulab üht uut laulu. Laulgem, laulgem suurt laulu ja kiitust. Apokriiwa ja taewapasun on tulnud (on Kale kätest kinni wõtnud ja lähewad, sent langeb waherile.)

Elimese näituse ots.

Teine näitus.

Esimene etendus.

Seesama kammer.

Prohwetite lugemise tund. Kammer inimesi täis. Enne waherilise tõusmist on juba healte mürinat ja määramist kuulda. Mart ja Iliu räägivad wahete wahetumalt, naeratawad. Waadatakse siis nende poole.

Ants täies lugemise toonis.

Ants . . . Jah, ma ütlen ja tunnistan, et teie mitte midagi wäärt ei ole. Mis teie siia tulete? Kas teie end ja oma pattusi näitama tulete? Teil ei ole enam inimese nägu peas. Minge siit ära, minge kodu! Teid ei jõua keegi waimu ader ülesse künda, teie olete see puru söödi maa, kus muud sees ei ole kui ussid ja sipelgad, kus mitte midagi mett ega magust enam sees ei ole. Teie jooksete siit kodu, siis olete teie jälle kui need Hiobi kaamelid, kes ära paganate juure jooksewad. Teie luete wanu seitungi lehta, kus muud sees ei ole kui uskujate ja wagade lugejate ja suuremate „prohwetide“ teutust. Ma ütlen ja taewa-

pasun tunnistab seda, et kõik niisugused lehed need kuradi kolgud on, mis Beltsebub teie laela ajab. Aga kui teie põrgus olete, siis määratakse need lehed paharäti raswaga ja pannakse teie laelas põlema. Ürge kuulake neid, kiskuge nad puruks ja pihuks!

— Kuulge aga meie sõna ja võtke meid ikka vastu! Waadake, kuidas Koise Kaie oma suuri süüdisti ja eksitusi on kahetsenud ja meid vastu võtnud. Ta teab ja näeb ära ja seda üteldakse talle, et ta meie käest omas hädas abi abi peale saab. Kas teil on ka Koise Kaie waimust musta küünc wäärt fees? Ütelge mulle ja wastake!

T n i m e s e d. Üks: Küll meie ka Koise Kaie tauliseks saame, kui meie teid enam kuuleme, wagad mehed taewapasun ja apokriwa! (Koit:) Jah, see on nii, jah, jah! (Loorits wiskab walge rätiku lae alla.)

Ü k s n a e n e. Näe, näe, mis taewast maha tuli! Pühapasun wöttis oma kätte.

T n i m e s e d. Lugege, lugege, wagad prohwetid!

L o o r i t s. See kõige suurem ja ülem

lugemine saab pia siinsamas Kose kambri olema. Aga kõikide peale tuleb üks hirmus juur õnnetus, sest teie seas on üks tüdruk, kes mitte waga ei saa. Ja kui ta seda ei püüagi, siis langeb raske süüd teie hingede peale. Siis on algmine ja ots.

A n t s. (Tiiu peale näidates). Näe, ta naerab ja hirwitab ja kutsub põrgu nuhtlust meie peale!

Ü k s m e e s. See on ju Kose Tiiu! Mis ta on teinud?

A n t s. See Tiiu on kangelane, ta ei pane meie sõnu mitte mikski. Ta süda on kui Warao süda, kes ära uppus. Ja tema pärast saate ka teiegi oma hirmude siise ära uppuma.

M a r t. Mis sa, petis, seal waletad! Tiiu on teist kõikidest targem ja auusam inimene.

L o o r i t s. Wiige see hull Mart wälja! Ja tema on see teine nuhtlus teie kaelas, teie surm ja katk.

S n i m e s e d. Wälja! wälja! Sina surm ja katk! (Mart tahab rääkida, aga aetakse wälja).

L o o r i t s. Nüüd ta läks ja sest tuleb teile suurt hinge kasu. Aga kui Tiiu, kes Apokriiwa nõuu vastu paneb, järele ei anna, siis on ikka veel õnnetus ja katk kui rahe tulemas. Ja see rahe lööb kõik puruks.

K a i e. Ärge kartke midagi, naabrimehed, juba ütlesin wagale taewapasunale, et minu tütar Tiiu piab temale minema. Ning siis oleme meie kõik peastetud!

T i i u. Ema, mis ja nüüd räägid! Mina ei lähe kellegile prohwetile. See oleks ilus olema, kui Peep mind pärast prohweti Tiiuks ja pasuna Tiiuks hakkab nimetama!

A n t s. Kuulge, kuulge! See on minu nähtud nägemine, et Tiiu piab wagamehele taewapasunale minema. See on teie kõikide õnn, muidu saab põud ja nälg teil kaela tulema.

L o o r i t s. Ja siis jään mina siia elama ja luen teile kaks korda nädalas „suurt lugemist“ ja ühe korra „wähe lugemist.“ Ning Paabeli õhk saab kaduma.

S n i m e s e d. Jah, nii, nii! Tiiu piab sulle minema!

Üks naene. Kui ta ei lähe, siis ei tohi ta enam siin külas elada. Me lõõme ta maha!

Teine. Meie kšume terve Rose talu maha!

Kaie. Kuulge ometi minu sõna, mina olen ju Tiiu ema. Mis mina ütlen, see piab olema. Oma last ei wõi ma mitte hukka minna lasta ja kellegile muule anda, kui üksi wagale taewapafunale.

Tiiu (tabab rääkida, aga naesed keelawad ära.)

Ants. Nüüd teie kuulete, et Tiiu prohwetile on lubatud, ta on tema mõrsja ja tänasest päewast peastetud. Aga see kõit on teie õnn ja suur abi. Ja nüüd näete teie, mis abi meie tuua wõime, ja seda toome meie hea meelega, sest teie olete täna minu wenna kihluse püha peal. Homme hakkame meie awalikult teid katsuma ja aitama. Kellel lehm, lammas, hobune, wafikas ehk muu loom haige on — ütelge meile, meie aitame. Kelle laudas looma õnne, kelle aidas wilja õnne puudub — ütelge meile, sest meie hakkame nüüd hooneid õnnis-

tama. Kellel sala asi südamel peal, mõnel emal
 oma tütre pärast ehk mõni muu asi, — ütlege
 meile. Kõik piab sündima ja korda minema!
S n i m e s e d. Oh õnne, oh õnne!
 Tulge, tulge!

Ü t s. Homme meie lauta!

T e i n e. Ei, ei! homme meie lauta
 ja aita!

L o o r i t s. Ja see sünnib kõik selle-
 pärast, et mina omale olen ühe mõrvoja ära-
 walinud, kes kadunud oli ja nüüd leitud sai.

S n i m e s e d. Meie kõik oleme tun-
 nistajad!

U n t s. Minge nüüd, armsad õed
 ja wennad, kodu! Nüüd ma näen, et meie
 waga töö on õnnistanud ja teie elukord ko-
 guni paremaks saanud. Uus lugemine saab
 tulema ja walgem olema kui lumi.

K a i e. Lugege, lugege ja laulge ka!
 Küla rahwas, tulge ikka kuulama! Kui Tiiu
 laulatus mööda, siis tuleb suurem luge-
 mise kord.

Esimeene. Oh, oh, seda lugemist!
Küll teeb see südamet araks ja pehmeks.

Teine. Ja seda õnne veel! Kõige
Kaie saab omale wagamehe wäimeheks ja
meie külal saab siis ise oma prohwet olema!

Kolmas. Andke prohwetile käele suud!
(Mitmed tulewad ja annawad suud).

Ants. Minge, minge! Nüüd tuleb
uus Jerusalema aeg ja suur rahu õnnis-
tus. See on see algamine.

Loorits. Ja meie saadame teid siit
kallist majast wälja, mis ühe tuu aja pärast
meie uus palwetuba saab olema. Laulge,
laulge, seda kallist laulu! (Eütels hakkawad Ants
ja Loorits peale, siis laulawad kõik järele ning lähe-
wad wälja:) „Oh laulgem laulu laulu peal!“

Teine etendus.

Tiiu; pärast Mart.

Tiiu (üks). Sumal hoidku mind nüüd
nende hullustajate eest! Nad on nagu hai-
gete majast lahti lastud. Üteldakse, et üks
hull ka teised aegamööda hulluks ajada, ja
lugu näitse meie külas just nii olema. Kes

oleks seda minu emast wõinud arwata, et tema nende hullustamist ja määratsemist hak-
 kab uskuma. Minu peig Peep oli talle
 igas asjas kui mõistuse ja meesterahwaste
 eeskuj, — nüüd sunnib ta mind äkitselt
 ühele määratsejale prohwetile minema! See
 on juba enam kui määratsejate eneste tem-
 butamine. Mis neil ka wiga tembutada,
 külarahwas jooksewad neile kui lambad
 ju järele. Oh, oleks Peep seeford kodu
 jäänud! Ma nägin nagu ette ära, et sel-
 ajal mulle midagi juhtub, mis hirmus on.
 Ema sunnib mind mujalt poolt siia jookse-
 nud jampsijale, kellest õpetaja hiljuti ütles,
 et nad muud ei olla, kui süla petjad, lai-
 sad inimesed, kes tööd ei wiisi teha. Ja
 mis need ajalehed neist weel ütlewad, seda
 pole tarwis korratagi. Ühes lehes seisib hil-
 juti: Kas ei ole Eesti rahwas weel küllalt
 mitme tafistuse läbi käinud? Piab siis nüüd
 ka üks niisugune narukael prohwet meid hir-
 witama ja raha wälja inema! Häbemata
 julgus ka, mis niisugustele inimestele mee-
 tuleb! Numalad nad kelmid ei näita ka

olema, sest hea kelm ja ojav petja on ikka loomu poolt hea peaga loom. Aga mind ühe niisuguse inimese mõrsjaks ja kaasaks sundida, seda ei jõua keegi siin maa peal seni kui mul veel terve aru peas on. Kõse talu tahab ta riisuda! Meie warandust ära pillata ja siis jälle mööda ilma hulkuma, santsi ja prohwetit tegema minna! (Mart tuleb.)

Mart. (Waljuste). Niikaua kui minu silmad lahti on, ei saa need hulgused milalgi sulle ei meelewalla ega kawalusega kurja teha. Selle eest seisjan mina oma peaga! Olen sind, Tiiu, kui last ikka hoidnud ja kaitsenud, küll ma nüüd sind ka kaitsen, nii palju kui Jumal mulle seks jõudu annab.

Tiiu. Oh, Mart, mis aitab siin sinu kaitsmine, kus inimesed oma aruga juba otša poole lähewad!

Mart. Usu mu sõna, Tiiu! Kui hulgustajad just kõige hullemaks lähewad, siis tean ka mina, mis ma teen. Säh, pane see paberi hilbukene paigale! Leidsin tem a kogemata, nii juhtumise korral, püha apo-

kriiva mehe raamatust. Ehk tuleb teda häda ajal tarwis (annab weskli).

Tiiu. Jah, mis niisugune paberileheke aidata wõib, kui meil enestel jõudu ei ole! (Eneb weskliit.) Jumala pärast! Mis see on? Mis ma nüüd teen? Kappi! Kappi! Luku taha! (Paneb weskli ruttu kappi). Oh teie päratumad kelmid! Nüüd tarwis filmad ja kõrwad lahti hoida. Ei ma seda ka weel uskunud, et nad nii kawalad kelmid on!

Kolmas etendus.

Endised. Kaie. Loorits.

Loorits. (Mardi peale näldates) Seal on see õnnetuse laps jälle! Ta on kui kiusaja waim teie ümber. Ma ütlen sulle, Kaie, selle halwa inimese süüdide ja kurja südame pärast saab sulle weel palju waewa tulema ja pahad hirmutused saawad sind piinama!

Mart. Berenaene, ma palun sind südamest, ära usu seda petjat! Ta ihaldab su raha ja wara. Mja need kaanid oma kalalalt minema!

K a i e. } Mine ära! Sina kuri sulane!
 Loorits. } (ajavad Mardi wälja.)

Loorits. Ma tulin teie katukse alla
 kui rändaja, kellel pesa ega paika ei ole,
 kuhu ta oma pea paneks. Aga sina wõt-
 sid mind wastu ja söötsid ja jootsid mind
 ning meie oleme apokriiwa prohwetiga sinu
 cest palunud. Aga niikaua kui see hukka
 läinud sulane Mart sinu katukse all elab,
 ei mõju meie lugemised ega sinu ense waga
 elu. Saada ta omast talust minema ja
 aja ta omast õuest wälja. Seda on Hiob
 mulle unes ütelnud.

Tiiu. Ei, auus wagamees, Mart on
 ustaw ja truu sulane ja jääb seni Kose talule,
 kui meie siin elame. Olge nii auusad in-
 mesed ja minge ise siit minema!

K a i e. Tiiu, sina ole wait! Mina
 olen ikka weel teie pulmadeni Kose talu wa-
 litseja, — ja Mart piab end tänapäew
 Koselt koristama. Sellesama korraga! Jala
 pealt! (ära.)

Neljäs etendus.

Tiiu. Voorits.

Voorits. Wagadus on su auu ja kroon, Raie. Onn sulle, et sa meie õpetusest aru saad! Ja su läsi saab hästi läima.
Tiiu, sina noor, õrn laps, kuule mu sõna, mis ma sulle siin räägin!

Tiiu. Noh, räägi siis lord mehe sõnu, kui sul neid on, aga ära märatse jälle. No, noh! Kõõrista peale oma filmi, mina neid ei karda. Ei usu sinu kõõristamist!

Voorits. Ära usu, ära usu, enne kui ja ei ole näinud! Aga kui sa minu wagaduse wõimu näha saad — ja see sünnib pärast poole — siis jooksed ja mu järele ja karjud: Ma usun, ma usun! Sinu noore ja hella südame pärast olen ma siia jäänud, et sind peasta ja oma tallekses teha.

Tiiu. Räägi, prohwet wõi pasun, mis sa oled, wägewamalt! Need sõnad ei ole weel nii tulised, et nad mu kõwa südame pehmeks teedaksivad!

Loorits. Ara heida nalja! Mu südame sooned wärisewad sinu pärast, mu südame pruut. Kui sa mu waga abikaasa oled, siis saad sa näha, et su elu ilma minuta tühi kõrs ja soomaa oleks.

Tiiu. Ei, kallis prohwet! Ara paku oma õnne mulle. Minu peig Beep on mees, teda ma armastan, ja ma ütlen: kui sa Beebu silma julgetsid waadata, ja punastaksid tema ees ära, sest ta on mees. Mis sina oled? Oled ümber wedelenud ja lonkelenud, ilma suurema hariduseta ja petise südamega. Aga karjapoiss wõib sinu wastu lugeda ja jõllitada. Häbene ometi, kas see mõne Gesticimehe töö on!

Loorits. Räägi, räägi, et su süda kergetaks saaks! Aga Tiiu, Beep on sinu õnnetus, sest ta on ilma laps ja saab sinu südame rahu ära rikkuma.

Tiiu. Aga sina suur „Sumala laps“: teed jälle seda kõige suuremat kelmi tempu! Büiad teise mehe mõrsjat ära awatelleda. On see teie wagaduse märk, et Teie sinnoma haiswat umbrohtu külwate, kuhu Su

mal oma kõige armsama taime maha istutanud? — Ole hea mees ja aja mujal oma pasunat! Minu kõrwad on kurdid.

Loorits. Ei, ei! Sinust ma ei wõi lahutada. Sa oled mu südamele enam wäärt kui kõige maailma kuld wara. Sinust ei jää ma maha, ning minust ei saa sina enam lahti, — seda on mulle unes näidatud.

Tiiu. Tohuju hullustaja! Näägi oma jonimisi rumalamatele inimestele kui mina olen. Mina ei usu kedagi unenagemist ega muud pasuna nägemist ja silmade kõõristamist.

Loorits. Sõima mind, teuta mind — aga armasta mind, kuule mind! Mis on abielu ilma armastuseta? Oh, Tiiu, tule mu kaela ümber, wõta minu janutawa südame ümbert oma õrna kätega kinni!
(Läheb wälja lautatud kätega Tiiu poole)

Tiiu. Tagane minust, saatanas! Ära kiusa mind, ma olen auusa mehe kihlatud mõrsja.

Loorits. (Langeb Tiiu ette põlwilli) Usu mind, Tiiu, see, mis sa kiusamiseks nimetad, on minu kõige suurem armastus sinu

wastu. Uju mind, kuule mind, sinust ei
wõi ma enam lahkuda, mu kallis Tiiu!

Tiiu. Sõge prohwet, mis ja minu
ees kumardad! Hakka parem oma lubamist
täitma ja küla karjalautasid mööda ümber
hullama. Sarwikute sekka oled ja ammugi
juba paras.

Loorits. (ülles tõustes) So, so! Nüüd
ma sind tunnen! Aga, Tiiukene, mõtle, kel-
lega ja nii naljatad. Kas sa mind armas-
tad ehk mitte, see on mul üks kord. Küllap
mu õpetus sulle teistmoodi antakse, kui sa
mu abikaasa oled. Saame näha, kas siis
tuleb Tiiule teine laul suhu.

Tiiu. Mina sinu abikaasaks? Mä-
ratseja!

Loorits. Sa piad, kui ja mitte ei
taha, et ema sind ära wanduma piad ja
ja küla rahwas Kose hooned pihuks ja põr-
muks tegema. Seda pia nüüd meeles! See
on mu kosimise ja armastuse laul.

Wiies etendus.

Endised. Ants.

Ants. Nii, nii! So, so! See on ikka hea märk, et tulewased abieluinimesed nii ühes meeles oma elu üle nõuu piawad! Seal ei saa ka ilmasti õnn ja rahu puuduma, kus mees ja naene ühes meeles on. Tiiu, sina õnnelik mõrsja, ole rõõmus! See waga mees on sinu kõige ülem rõõm ja õnn.

Tiiu. Jah, waga apokriiwa Ants! Mis kange pasuna puhuja ei mõistnud, seda mõistab tema kuulus kasuisa paremini.

Ants. Ära räägi nii, Tiiu! Ma ütlen, ju käsi saab halvaste käima, ja langed oma ema needmise alla.

Tiiu. Ära karda, waga mehilene, sa hundi tutsikake tallekse nahas! Emad ei nea nii kergeste, kui prohwetid. Eht on Tiul ka abimehi, kes apokriiwadest ja pasuna meestest kangemad on. Eks lähen ometi ise lord õpetaja jutule. Kohtu her-
rad eht on ka ligidal.

Ants (kõrwale). Ei, nüüd ei maksa enam nalja heitmine! (Waljust.) Kuule, Tiiu! Walmista end pulmade wastu ja ära ärrita mind wanemat meest, oma ema ega kula rahwast!

Tiiu. Ma palun teid, jätke lord minu ema ja mind rahule. Minge tännitage mujal!

Ants. So, so!

Loorits. So, so!

Ants (wihaselt.) Laps ei tohi oma ema sõna miiski panna! Kaarnad saawad niisuguse lapse filmad wälja nohkima!

Tiiu. Teie ep need kaarnud olete, kes mu filmi wälja nohkida tahate, et siis Rose talu waraga ära lennata.

Ants. Ära räägi nii, meie ei lasse enesega niisugust roppu nalja heita! (Kaie tuleb.)

Kuues etendus.

Endised. Kaie.

Ants. Ja sinu ema on seks liiga mõislik ja waga inimene, et tema sind, noort last uisa-päisa sellele ärarikutud maailma lapsele Peebule laseks minna.

Kaie. Tiiu, mis sa räägid? Ets ma ole ju ütelnud, et minu hing sulle üksi jeda mõistlikku waga meest soowitab? Ja minu õntsast mehest waranduse wõin ma üksi siis sinu kätte uskuda, kui sa selle waga inimese naene oled.

Loorits. Oh Kaie, armas ema, uskuja inimene! Need sõnad on sulle siise antud sellel pahal ajal, kus lapsed wanemate wastu wihawaenu tõstawad.

Ants. Önn sulle, Kaie, taewapasun on sind ja su maja peastnud.

Tiiu. Armas ema, ära anna mind nende inimeste pilgata! Ma jään surmani oma Beebule truuks.

Ants. Ära nimeta surma, sest see saab sulle hirmus olema, kui sa mitte oma ema sõna ja head nõuu ei kuule. Kaie, ütle weel wiimast korda oma sõna, seega on siis kõik kindlaks saanud.

Kaie. Minu sõna on nii ja jääb, et Tiiu nii tõeste taewapasunale lähed, kui mina teid ja teie lugemisi armastan.

Ants. (Kergemalt.) See sõna on sind

kõigest kurbast peastnud, ning sinusse ei saa enam keegi hirmutus puutuma.

Voorigs. Peastetud, peastetud, peastetud!

Tiiu. (Mutuselt.) Ema, ega sa mind ometi merde ei taha ajada! Ennem otsin ma omale ise surma, kui ma selle inimese suhu lähen. Ei ilmaski, ei ilmaski! Minge teie märatsejad, kes te mu waele ema meele olete ära seganud!

Voorigs. Kaie, ema, ära kardada, ära kardada! Looda!

Ants. Need üleannetumad sõnad saavad sulle alles siis andeks antud, kui sa minu wenna abikaasa oled. Ära kardada, Kaie, sinu tee on õige!

Voorigs. (Antsale.) Nüüd jäta lugemise toon maha ja räägi Tiiuga päris maailma keeli. Ta hirwitas paljalt minu ilusate lugemise sõnade üle. (Kaiele.) Tule, mu armas ema! Ma tahan üht uut suurt lugemist algada ja sinu südannt nuesti trööstida. (Ära.)

Seitsmes etendus.

Tiiu. Ants.

Ants. Ära kardra, laps, sinu õnnetust ei taha meie mitte, waid sinu õnne. Uju, looda!

Tiiu. Ära wõta seda püha sõna usku suhu. Sa ei ole seda wäärt, et su suu seda sõna wälja ütelda wõib!

Ants. Di, oi, tuikene! Ära ole ühtigi nii üle aru uhke! Uhkus pole kellegile abi annud, ehk saad ka sinagi seda pia ära näha. Ma ütlen sulle, Tiiu, ole mõislik ja anna järele, sest su põiklemine ei maksa siin midagi. Nii tõeste, kui ma siin seisan, piad sa Looritse naeseks saama.

Tiiu. Nii tõeste, kui mina siin seisan, ei saa ma seda ilma. Mind ei jõua teie mitte nii hulluks teha, nagu meie külarahwast. Jumal andku teile teie märatsemine andeks!

Ants. Müüd ütlen ma sulle ühe tõsise sõna, sina lasti poeg! Kui sa mitte

heaga järele ei anna, siis saad sa näha, mis pulma tantsi ja weel tantsima saad. Ära looda oma Peebu peale ühtigi nii palju!

Tiiu. Oh minu Peep! Minu Peep, kui sa siin oleksid!

Ants. Sinu Peep ei saa enam Gestimaad näha, seda wõin ma sulle ütelda. Kui keegi sulle teisiti ütleb, siis ära seda usu, ta waletab.

Tiiu. (Ghmatades.) Mis sa räägid! Kes wõib teda kodu tulemast keelda.

Ants (wõtab taskust kirja, lueb): „Armas sõber Mägi!“

Tiiu. See on ju Walmi küla koolmeister, Peebu sõber!

Ants. Kes ta muu siis on? Ja temale on see kiri Peep Lilli käest tulnud. Ja kas sa tead, kuidas see kiri temale weel tuli? Ühe tühja pudeli sees on lained selle kirja Wiru randa kannud, kust kalamehed pudeli leidsiwad ja kirja koolmeistri kätte tõiwad; ja nüüd on ta minu käes, sest Mägi ei kõlwanud temaga ise Kosele tulla.

Tiiu. Näita, näita! (Tahab kirja wõtta.)

U n t s. Lase olla peale, mina oskan ka lugeda! Kas luen?

T i i u. Jumala pärast, lue, lue!

U n t s. Ära lohku aga ühtigi, kui sa teregemeelsest poisist pahu sõnumeid kuuled! See kõik on tema pattude pärast tulnud. Sina aga võta sellest märku, et Loorits sulle õigeks meheks on saadetud.

T i i u. Lue, lue! Jäta oma Loorits!

U n t s. Loorits pole enam minu jätta, ega sina pole Looritse jätta. See on nii ära arvatud, et teie teine teist jätta ei või ega tohi. Kuula siis nüüd: „Armas sõber Mägi! Kui see kirjake sinu kätte saab, ei ole ma enam elavate inimeste seas.“

T i i u. Minu Jumal, mis see on? Mu pea käib ümber!

U n t s. Kuula edasi, kuni otsani! „Eile öösi tõusis Soome lahe peal hirmus torm ja lained hakasivad meie jaalat koldaste peksma. Mastid on kadunud, ankur katkend. Surm meil iga pill silma ees. Lue need wiimsed riad mu mõrsjale Tiule ette ja ütle talle, et ta minu pärast mitte

palju ei kurvastaks, waid sellele mehele läheb, teda ema talle soowitab. Minuga ei oleks ta ilmaiski õnnelik wõinud olla, sest mina armastasin teda paljalt tema raha ja Rose talu pärast filmakirjaks. Seda pian ma oma surma eel ülesse tunnistama. Palu, et wagad mehed Ants ja Voorits minu eest lueksiwad! Jääge kõik wiimast korda Sumalaga! Praegu tõstis torm meie jaala kalju otsa. Sumalaga! Beep Lill."

Tiiu. (Hoiab pead finni.) Appi, ema! (Langeb istmele.)

Ants. Ära ahasta, laps! Sa kuuled ju, kuidas petis mees otsa saanud. Nii sünnib see kõikidega, kes meie sõnu ei usu ning muidu maailma rikkust otsiwad.

Tiiu. Ei, ei! (Tõuseb ülesse.) See ei wõi olla, et Beep minu kallid peig seda on kirjutanud. Üks paha waim on seda kirjutanud! Mis teie mind nii moodi halastamata kiusate. Peastke, peastke mind!

Ants. Usalda aga meid, küll meie sind peastame.

Tiiu. Ära kiusa mind! Heida armu!

Ants. Kes sind kiisab, kui su süda
sind ise ei kiisa! (Vistab kirja pöue.) Kui sa
seda kirja enam ei usu, mis sa siis veel usud!
Minu isalik nõuu on sind peasta ja auusa
mehe naeseks teha. Kui sa seda ei taha, siis
tuleb wiist teist nõuu katsuda, et su ema muret
lautada. Maja ei wõi ju ühe noore ini-
mese kergemeelse sonimise pärast hukka minna,
ning sinu waesel emal on üht jumalakart-
likku tuge tarwis.

Tiiu. Peep on minu tugi, mitte muu
keegi. Kui tema surnud, siis on mul minu
elu tugi wõetud. Oh ei, ei! Peep ei ole
surnud! Ta tõutas just minu pärast merel
ettewaatlik olla. Ta armastab mind!

Ants. (Naerdes.) Tühi lori kõik! Sa
kuulsid isegi, mis ta armastus wäärt oli.
Kiri on minu käes ja kirjaga wõib kõike
tõeks tunnistada. Nüüd unusta petis pois-
s ära, walmista end pulmade wastu ja ole
Looritse kõrwal rõõmus!

Tiiu. (Mõteldes.) Wõi nii! Dige küll:
Kirjaga wõib kõike tõeks tunnistada. Aga

kui mul ka üks niisugune kiri on, millega ma midagi tõeks tunnistada võin?

U n t s. Tiiuke, tütreke! Sinu kirjad ei ole meeste kirjade vastu mitte midagi väärt! Nad on just kui naeste lugemine meeste lugemise vastu.

T i i u. Aga kui mul just üks meeste eneste kiri on, üks niisugune apokriiwa meeste kiri, kelles üht iseäralist pasunat Rose talu tulevase peremehe kohta aetakse?

U n t s. Ära jampsi! Jäta oma kirjakesed käiksesse!

T i i u. Kes niisugusi kirju käikses piab? Seal kapis on ta, võti minu käes. Kas ja, waga Unts, jeda ei tea, et raha ja raha moodi kirja ikka kapis hoitakse?

U n t s. Mis ja uüüd unistad ja sonid!

T i i u. Sonin ja uinustan ühest waga-meeste kontrahist. . . .

U n t s. Mis kontrahist? Käägi selgemini!

T i i u. Koh, pulma kontrahist ja prohwetite peremehe kontrahist ja . . .

Ants. Mis ja, ja. . . . (Nabab ruttu taskusse.)

Tiiu. Ja, ja 900 rubla ja weksli paberike niisuguste wagameeste laululehekene. . . .

Ants. (Otsib rahutumalt taskud läbi.)

Tiiu. Mis sul nüüd wiga on? Kas mõni paha waim su tasku ümber leeri löönud?

Ants. (Otsib raamatust.)

Tiiu. Lue, lue, mõni salmike raamatust, wagamees!

Ants. Oh sina kassipoeg, sa kaarnate roog! Waras, riisuja! Kus mu leht? Anna ruttu siia, ehk ma kägistan sind siin samas kui kanapoja ära! (Etkub Tiiu kallale.)

Tiiu. (Taganedes.) Appi, appi! Mõrtsukas!

Kahetsas etendus.

Endised. Mart.

Mart. So, so, waga prohwet! Enne tikkusid ja ema kallale, nüüd tütre kallale! Dota ja warga nägu! Ma sind tröbstin ja noomin (raputab Antsu) Kas siit filma

pilk minema, muidu annan ma sulle puuga päha!

Ants. Kelmid teie lõik! Warga näud ise! Tiiu, ma ütlen sulle: pia mind meeles, sina kassipoeg!

Mart. Ära karda midagi, Tiiu! Küll mina nende kelmidega korda saan. Pühi end siit külalt, sina luupainaja ning naeste mõrtsukas! (Raputab Antsu uuesti.) Sina hullustaja, määratseja! Uksest wälja, õuest wälja! Kaitaga sulle jalgu, sina päewawaras! (Raputab Antsu tugewaste ning tõukab uksest wälja.)

Üheksas etendus.

Tiiu. Mart.

Mart. Oh sina wiimane kelm! Tiiu, pane tähele, et sa nendega enam üksi ei jää. Need hullud riisuwad wiimaks terve Rose talu paljaks.

Tiiu. Sumal tänatud, Mart, et sa just parajal ajal käre pärast olid! Kes teab, mis ta minuga wiimaks weel oleks teinud! Önn, et ta minema sai!

Mart. Ei ole need kaunid siit veel läinud. Veel saavad nad küllalt meelepaha jünnitama. Tarwis abi otsida.

Tiiu. Kust seda abi saada? Lähem homme päew õpetaja palwele, ehk annab ta nad kohtu kätte. Nii ei ole keegi enam nende huntide eest julge.

Mart. Tiiu, anna mulle paar rubla raha!

Tiiu. Mis sa sellega teed, Mart?

Mart. Anna nüüd, anna! Ega mul enesel tarwis ei ole, sinu oma tarwis ikka kõik. Mida rütem, seda parem. Lähem veel täna õhtu linna. Tee ruttu, pime tuleb peale!

Tiiu. (Wõtab kabiist raha, annab.) Säh! Kui tarwis, wõta enam!

Mart. Pole enam tarwis, saab küllalt. Aga hoia sa seda paberilehekest, mis ma sulle andsin. Ma tean, see on üks tugew tunnismees, mis kelmidele wiimaks lõja kaela ajab. Müüd head öbb, Tiiu! Pane üks hästi riitwi, inimesed kõik. Dja talus lugemas; sa oled üksi kodus. (Mart äheb; Tiiu paneb usse riitwi.)

Kümnes etendus.

T i i u.

Ma oleks hea meelega küsinud, kuhu see Mart nii vastu ööb tõtas. Aga ta ka ilmaasjata nii ei rutanud. Minul on see truu sulane nii armas, nagu mõni lihane sugulane. Sest saadik, kui ma mäletan, on ta ikka minu ümber olnud. Mul ei lähe see ilmaski meelest ära, kuidas ta kibedaste meie õnna isa matusel nuttis. Hobused olivad ammuigi läwe ees ja puusärgi juures lauldi weel wiimast salmi, aga Marti ei olnud kuski. Mina weike piigake, rumaluke nagu ma olin, jooksin wälja Marti otsima. Tema oli rehe all ja tegi seal tegemist, aga mis tal seal tegemist oli, seda ma ei teadnud; nägin aga kuidas ta ikka käega filmi pühkis. Puusärgi pandi wantrile, Mart seadis ja tõstis hobuste rangisid. . . . pühkis punase ruuna lakaga oma filmi. Kui ta wantrile istus, ei saanud ta esiotsa hobuste ajamisega lorda,

lastis ikka ühe ohja aru teise järele lahti; ta käed olivad kui ära kohmetanud. Nõõh, nõõh! hüüdis ta nutuse healega, nii et mina teda nähes niisamuti nutsin, kui oma isa pärast. Sest saadik on ta mind ikka kui isa hoidnud. Olin juba nelja- viie- teistkümnne aastane tüdruk ja läksin metsa marjule, — jäin magama. Kodus otsiti mind kui nõela taga. Mart metsa järele. Mui on tema heal praegu kõrwus, kuidas ta ikka hüüdis: „Tiiu, Tiiu! Tiiu, tee healt vastu!“ Kui ta mind leidis, oleks ta mulle jalgade ette maha langenud. Kudu tulles korjas ta tee äärest lillakmarju, andis mulle ja ütles ikka: „Tiiuke, ära mine enam üksi marjule! Wanad sookaelikud ajawad metsas pea hulluks, panevad magama ja teevad inimese mitmeks ajaks haigetks. . . Ja nüüd pidi ema tema peale nende petiste palujate pärast nii pahaseks saama ja teda minema ajama! Ei! nii kaua kui mina veel elan, ei pia Mart Roselt mitte lahkuma! Oleks teda mitte olnud, ei tea, mis see kuri inimene Ants minuga täna oleks

teinud! (Sstus). Oh, kuidas tulewad mulle just sel ajal need kiusatused, kus Beep, mu tugi, wõersil on! Oh, ehk on ta ka tõeste merde ära uppunud! Ei, ei! Jumal hoidku mind selle eest! . . . Aga Antsul oli niisugune kiri! . . . Olgu peale! Antsul on palju kirju. Ma ei usu, et Jumal mind nii karistaks! Beep ei läinud nii weikeste jaalaga merele, weel Soome sugugi, kelle peal tal surma oleks karta olnud. Jumal aita ja hoia ise mu peigu! Peasta mind nende kiusajate küüfist! — Tänaise õhtu saawad nad jälle hullama ja rumalaid inimesi weel rumalamaks tegema. Minu waene ema, kuidas sa ometi nii kergeste nende paelu sattusid! Aga homme räägime kahekesi, ilma petismeeseteta nelja silma all. Ma ei usu weel mitte, et mu lihane ema minu wastu nii halastamataks oleks läinud. Silmapilguks wõib inimest petta, aga mitte pikaks ajaks. Tulewal pühapäewal katsun ma teemaga aga kirikusse ja pärast kirikut õpetaja jutule minna. (Kuulab targad ülesse.) Kuula! Mis see oli? Keegi on uitse taga! (Ust rapu-

tatakse.) Kes seal on? Mart, kas sina oled?
 (Kuulab ukse juures.) Ei ole kedagi . . . wist
 raputas tuul ust. . . Ma olen üksi kodus
 . . . (Koputatakse ukse vihta.) Helde Jumal,
 mis see nüüd on? Mart, tee healt, kui sina
 oled! Ma panen veel küünlaid põlema.
 (Süütab 2 uut küünalt veel põlema.) Jälle tõit
 wait. (Karjatab) Aita Jumal, nüüd on ta
 akna taga (Tahab ust lahti teha, see on klan.) Hel-
 dene taewake, üks wäljast poolt kinni siu-
 tud! (Alan tõmmatasse korraga lahti, Ants tuleb
 äbi akna püüsiiga sõkse.)

Üksteisestäinnes etendus.

Tiiu. Ants.

Tiiu. Appi, tuuljad nägijad! Mõrt-
 sukas!

Ants. Tiiukene, ära löö ühtigi nii
 kepsu! Mina olen ise siin. Kas sa mind
 enam ei tunne? Tead isegi, mul on sinuga
 ühe tühja paberi hilbukese pärast diendamist.
 See weikene kontrahite, kelle peale sa nii
 uhke olid, on ikka alles siin? Ära tee
 nüüd enam nii julget nägu, mul on siin

üks tugew peigmees kaugas (näitab püsti peale).
 kelle mõrsjale see suud annab, see ei pruugi
 enam pulma kontraktide peale uhke olla.
 Teeme asi lühidelt ära! Ole nüüd nii hea
 ja anna varastatud weksel otsekohe kätte!

T i i u. Mis weksel? Ma tegin nalja!

A n t s. Wõi nalja tegid? Kuula
 nüüd! Lase ma teen siis sinuga ka natuke
 nalja, et asi ennem lõpule saaks! (Wõtab
 püsti kätte)

T i i u. (Haledaste.) Jumala eest, Ants
 halasta! Heida armu mu peigmehe, mu
 ema pärast!

A n t s. Ära tühja jutuga aega wiida,
 anna sedel siia!

T i i u. (Hirmunud.) Ei tea, kus ta on. . .

A n t s. (Tõstab püsti ülesse.) Kas sa an-
 nad, wõi ei anna?

T i i u. Annan, annan! Halasta! Se-
 del on kapis!

A n t s. So, so, räägi nii moodi!
 Siis lahkume pärast jälle kui sõbrad.

T i i u. Säh, siin on kapi wõti! Wõta

kõik, mis seal sees on! Ema ja minu wiimne raha kopikas on ka seal kapis.

Ants. (Enesete.) Di õnne! Niimoodi maksab Vooritse tulewane naene mulle ise weksli ära; pärast ostab Voorits paberikese muidugi uuesti tagasi. Dnn käib ikka julge inimese kaasas. So, anna siis wõtmeke siia! (Poneb püssi laua peale.) On ka wõti nii ilus ja haljas, nagu mõrsja weinewaka wõti kunagi. Katsume siis järele, kui suured su weimed on! (Väheb kapi kallale, Tiiu tõmbab püssi oma kätte.)

Tiiu. Kelm, kapi kallalt eemale — ehk ma lasen sind kui koera maha! Kas ja kuuled, wõi ei kuule!

Ants. (Chmatand.) Tiiu, mis ja mängid! Sind saadetakse Siberisse, kui püss minu peale lahti läheb! Pane hirmus riist jälle laua peale!

Tiiu. Kasi wälja! Nüüd on minu nali ka otjas! Wõti laua peale! Alnast wälja!

Ants. Tiiuke, ära mängi! Ega mina sind ometi surmata ei tahtnud. Anna

andeks! Anna wessel ise kätte ja tühi tüli on lõpetatud.

Tiiu. Wälja, mõrtsukas! Kui sa mind ei kuule, siis näed sa, et ma püssiga ümber käia oskan. Waata, mõistjin ta juba winna tõmmata.

Ants. Kurat wõtku sind! Sa kassipoeg, tige inimese loom! Kas sa ka mõne tüdruk oled!

Tiiu. Ruttu, ühes oma kuraditega wälja!

Ants. (Wistab wõtme laua peale, läheb alnast wälja; minnes:) Anna siis minu püssi kätte, pahandus!

Tiiu. Mine nüüd peale seekord ilma püssita lugema ja märatsema! Minul püssi peiuks tarwis.

Ants. No noh, Tiiuke, ehk räägime homme ema ees teismoodi sõnu! Si ole sa weel peasnud!

Tiiu. Jäägu homseks. Täna olen ma ju kelmi käest ometi weel eluga peasnud. (Watab kõik aknad hästi kinni.) Piaks nüüd pere rahwas pia tulema. (Waatab alnast.) Ju-

malale tänu, tululehed paistavad juba naabri peres, wist on lugemine lõppenud.

Kafsteistkümmes etendus.

Tiiu.

See tänane päew on mulle muu elus küll see kõige hirmsam meeg olnud. Muu kiitus Jumalale, kes mulle nõrgale inimesele nii palju jõudu ja julgust annud, kurjategijale wastu panna ja oma elu surma juust peasta! Oh minu Jumal! Küll on sinu ilusas ilmas mudaseid waimusi, küll on sinu püha näu järel loodud inimesed langenud. Ei ole neil euam midagi püha. Sinu kallist sõna pruugiwad nad rõõwlimantliks; oma wendi ja õdesid petawad ja riisuwad nad oma laisa elu ülespidamiseks! Oh, mis juune saab see päew olema, kus sa maailma oma tohtu ette kutsud ja talt aru nõuad! Heida armu nende langenud inimeste peale! . . . Mind tahetakse 900 rubla eest müia ja osta. (Istub tagumise seinä äärde tooli peale, räägib aegamööda ja tundmusega.) Oh, kes wiiks sulle tuuletiiwul sõnumeid, mu

Peep! Sõnumeid mu hädaohust ja õnnetusest! Oh tule ja peasta mind nende määratsete küüfist! Mu süda lainetab kui meri, keda pahad sortsilased ülesse kihutanud. Oh waitige, hirmulained. Mis oleks meie naesterahwa elu küll ilma meeste kaitsemiseteta! Ja just nüüd piab mu kaitseja kaugel olema! (Laulab:)

„Kaugela on minu kaasa,
„Bete taga armuke!“

Kaugel, kaugel Soomes! Kes sealt üle laia wäina mulle temast küll niipia sõnumeid toob?! Oh, oleks ma sinuga kaasa läinud, mind ei oleks keegi torm nii hirmutanud, kui tänased koledad juhtumised. Mis on looduse möllamised ühe kurja inimese möllamise vastu! Loodusest kostawad meile, ka tormis ja marus, Jumala healed wastu, noomivad ja hoiatawad, aga sinu rinnast, õel inimene, tõuseb surma ja katku lõhna ülesse, sest saadid kui sa oma südametunnistuse heale ära oled kautanud Peep ütles: Jumal hoiab maal,

Jumal hoiab weel! Jah ta hoiab. Oh kui üliarmas ja õnnis on see naesterahwas, kellel niisugune, tõsine jumalakartlik mees on, nagu minu peig! (Nuttu: „Kahе kuu pärast olen ma jälle sinu juures, Tiiu, ning siis jään ma eluotsani sinu juure!“) Need olivad mu peiu wiimsed sõnad Oh, ehk olivadki nad ta wiimsed sõnad siin maailmas! (Pauus:)

„Kaugela on minu kaasa,
„Wete taga armuke!“

(Natukeselise aja järele, nutuselt:)

„Kaugela on minu kaasa,
„Wete taga armuke!“

(Jääb pead tootl õrre najale toetades nagu inuma, känd loos.)

Tiiu u n e n ä g u.

(Bengali tule walgustus. Muusika.)

(Näitepõranda tagumine sein kaub ära. Seal on: Tiiu lestaigas; ühest poolt tuleb Ants, teiselt poolt Loorits, — tahawad Tiiu kallale minna. Ühtselt ilmuvad Peep ja Mart. Ants ja Loorits astuwad tagasi. Tiiu langeb Peebu kaela; mõlemate peale sadab lille õisi kui wihma maha.)

Teise näituse ots.

Kolmas näitus.

Esimene jätk: Heina küün, metsas.

Ümberringi seinte ääres hull riideld ja muud loffukantud
adju. Wähene walgustus, piaaegu pime.

Ants, pärast Loorits.

Ants. (Tuleb latriga põse, süütab veel ühe
küünla põlema; pool pime.) Ma ei juks oma wiimse
juukse karwa peast maha! Niisugune pime,
rumal ja juhni pidin ma olema ja ühe plika
läbi end aknast wälja ajada lastma! Kellele
õigele mehele ma seda jutustada julgen!
Mees, kes siia maani talude kaupa inime
ninapidi ümber wedanud, pidi nüüd ühe
tüdrukuga sõna kuulma! Oleks ma seda tead-
nud, ma oleksin selle püüsi ennem ära sõb-
nud, kui käest lauale pannud. Kapi wõti
käes, uks piatselt lahti ja seal ots peal!
Pühi suu puhtaks. Ja, kui ma nüüd
küsin, kas see weksel sinna piab jääma? Ei,
seda ei tohi sündida, me läheme siis
Looritsaga mõlemad Siberisse. Mina sest ka
aru ei saa, kes paharät selle weksli minu

käest ära näpas. Kas ehk see ninatarf Mart
 siin jälle nõuumees ei olnud? Selle kõrwatu
 lõõksin ma maha, kui ma tema kätte saaksin.
 Ma ei ole nüüd ka enam mitmel päewal
 selle südame täiega lugema saanud, kes teab,
 mis külarahwas sellest wiimaks mõtlewad.
 Oh, mis need rumalukesed ka mõtlewad,
 aga see weskil annab mõtlemist; — waat
 siia on tarka pead tarwis!

Loorits. (Tuleb.) See kole õõ ajab inimesele
 hirmu peale. Tulin metsast üksi läbi, —
 õõkullid huikawad nagu tondid — ja kor-
 raga praksuwad minu kõrwal kuiwad oksad. . .
 Ma waatan ümber — kaks põlewat silma!
 Mu hing jäi kurku kinni. Kuidas ma siia
 sain, ei tea ma isegi. Wihma woolab kui
 uawarrest maha.

(Walguhelmist läbi ukse näha. Müristamine).

Loorits: } Jesa Pojuka, Püha ristike!

Ants: } (Wälju pikne).

Madis. Heida risti ette! Wõtame
 riided ümber, lähme wälja! Tühja hoone
 sees ei ole müristamise ajal hea olla. (Mü-
 ristamine. Tuul tõmbab korraga küüni ukse lahti, wäl-
 jas walguwalgus. Ants jookseb ust kinni tõmbama).

Voorits. Ei mina küll wälja ei lähe!
 Ma jään siia ja põlen wõi küüniga kas ühes
 tükis ära. — Kuule, Ants, minu jüda ja
 meel on nii halb, et ma sinu nõuu peale
 niisugust lugemist ja Jumala sõna pillkamist
 ette wõtsin. See õõ on just kui rõõwli õõ
 ja mul on nagu oleks meie kõikide inimeste
 seast wälja tõugatud. Numalad usuvad
 meid, mõistlikud naerawad. Tsegi weel Tiiu
 naerab. Sellest kostimisest wist küll midagi
 wälja ei tule, olgu paljalt katsuda ta!

Ants. Numal mees! Dota ikka!
 Sina ei tea weel maast ega ilmast palju.
 Mine künnä ehk niida — teeni seega raha,
 siis ja alles saad aru, mis kasu meile luge-
 mine saadab. Maailmas teenitakse palju
 raha petmise läbi, ehk ütleme enam jagu;
 kas ilm sellepärast otja on saanud? (Müris-
 tab, Ants wäristab teha.) Müristamist ei wõi
 mina lapsest saadik mitte kuulda . . .
 aga sellegi pärast on niisugune õõ see kõige
 parem õõ. Nüüd oleme julged, nüüd ei
 kuulata meid keegi ning koergi ei nuusuta
 meie jälgi, kuhu me oma kottidega läheme.

Loorits. Issa ristike! Mul on just nagu oleks mu õnnis isa praegu ukse taga. Omas lapsepõlwes kuulsin ma teda ikka püharisti ette heitma, kui bösel müristas. Ants, tee mis sa tahad, ma heidan sinust lahti; minu süda ei kannata seda Jumala teutamist.

Ants. Ära lapse lori aja! Ratsu et sa enne oma weksli kätte saad, muidu oleme mõlemad wõllaroad.

Loorits. Mis weksli? See on ju su enese käes!

Ants. Wõta näpust! Baharätid on ta ära warastanud. Seisab Tiiu kapis.

Loorits. Madis! Jumala pärast, ära heida nalja!

Ants. So, niisugust nalja oleks mul weel tarwis heita . . .

Loorits. Lähme läbi ööd minema. Teeme, et peaseme. Oh mina õnnetu inimene!

Ants. Sa arwad, et sa seega peasnud oled, kui sa siit minema saad. Müüid kohtute nina teraw, ajawad meid kui jäne-

sid taga. Siin on teist nõuu tarwis, muidu tuleb kõis kaela. Ja jee oleks kena, Voorits, kui kaks prohwetit kõie otsas tantsiwad!

Voorits. Mul läheb wiimaks see lapse hirm ka seeft wälja. Ega meie ometi war-gad ega rööwliid pole, kes meitesse tohib puutuda?

Ants. Inimestel kurjad keeled, ja süüdi leitakse ikka, kui süüdi otsitakse. Näi-tuseks unustasin ma eile sinu püüsi Kosele. . . Wõib olla et sealt need pahandused Kose Tiidu ja Mart midagi walet wälja luuletawad.

Voorits. Mulle tuleb endine hirm jälle tagasi. Ants, meie tunninäitaja waatab wõlla poole.

Ants. (Sulguistades.) Ära ole laps! Nüüd uuesti tööle ja peastame oma proh-weti nimigi! Siit need asjad kohe kokku ja minu sõbra Mäealuse kõrtsimehe juure ja sealt saadame nad homme ööse sala wooriga Riia maale.

Voorits. Mina sinuga küll ei julge kaasa minna, wii üksi!

Ants. Loll, mis sa oled! Need as-

jad on lugemise eest meie antud ja nad on meie oma. Paljalt sellepärast jaadame nad sala minema, et inimesed jällegi halbu jutte ei teeks (Kraamib asju kotti). Wõta, Voorits mis sa siia töid! Mina wõtan omad.

Voorits. (Halkab ta asju kotti ajama.)

Ants. (Waatab oma warastatud nugaš jne. wõtab ikka jälle kotti.)

Voorits. Kust sa need nuad said, Ants?

Ants. Minu oma asi!

Voorits. Ants, ära wõta seda lõuendi rulli omale, see anti Dja talult mulle.

Ants. (Ajab rulli wägisi kotti.) Mis sa sonid, ega siin lugemine ei ole! Selle wõtsin ma ise Kose aidast kaasa, kui ma aita pühitsefin.

Voorits. Riisuja! Wedasid mind paha tee peale, nüüd kiskus ta weel paremad hilbud oma kätte. Aga selle raha, mis meie minewal nädalal saime, piame oma wahel ära jautama. Sina oled muidugi ikka kõik omale wõtnud, palju paar rublakest mulle annud.

Ants. (Hirmitab). Poisike, mis sa irised! Kas sina ka rahast midagi tead. Raha on wanemate inimeste asi. Mis eest ma sind siis lugema õpetasin? Arvad sa, et ma seda ilma koolirahata tegin? Efsid, wend!

Loorits. Häbemata!

Ants. Ära nimeta halbu sõnu, muidu sünnib ehk ka weel seda, et meister pursile kuue mõõtu otsib. (Kõnd on walmis). Müüd, Loorits, tule siia! Homme hommiku läheme meie Mäcaluse kõrtsist Kõjele ja sealt piame meie oma kaelanurdja weksli ära tooma. Maksku ta mis ta maksab, kätte piame ta saama! Muidu istume Tallinna toompäl, seal on meie Baabeli torn. Seal wõime siis apokriiwat teha ja pasunat ajada, et Kadrintaal wastu kajab.

Loorits. Minugi pärast siis! Süda rindu! Enne lasen oma päidla otsast ära lüüa, kui ma wee leiwa peale marsin. Lähme!

Ants. Piata weel natuke! Säh, siin on sada rubla. Sellega katsu sina Marti kallale minna. On end ju suuremad inimesedki ära müünud, mis siis Mart

se da ei teeks? Kumb meist weksli wälja nõuutab, see saab need mõlemad kotid omale. Ole wahwa ja julge! Sina ei tea, mis magu torni leival on; küsi minu käest! Tule, kinnitame end enne Mäealusel ja siis, wend, kannad kaenlasse ja Rosele! (Wõtawad laternad kätte, lähewad.)

L o o r i t s. Ants, kustutame tuled ära! Mii ei tohi meie wälja minna!

A n t s. Digus! (Kustutawad ära). Mina kombin ees, sina, poeg, kombi järele! (Waherlike langeb ette).

Teine järk: Rose talu kammer.

Esimene etendus.

L o o r i t s. **M a r t.**

L o o r i t s. Mart, wend, ega sina seda ei usu, mis Tiiu sinust räägib?

M a r t. Mis Tiiu räägib, seda ma usun kõik, sest tema ei räägi millalgi halba.

L o o r i t s. Waata, sõber, Tiiu ütles, et sina olla ühe kulliga paberi, kus pool

kirjutatud ja mõni sõna ka trükitud, Antsu onu käest ära võtnud.

M a r t. Või nüüd wend ja sõber! Kus mu perenaene? Mis sa mulle siis wõid teha, kui ma ütlen: Võtjin jah! Sa see paberite on üks õige kallis kirjake, seal on Tiiu ostuhind peal.

S o o r i t s. Mart, sellega teed sa Tiiu ja iseennast õnnetumaks, sest kelle käest see leheke leitatse, see piab ilma armuta wangi minema.

M a r t. Olen kuulnud ka, et see paber wäga kange olla; iseäranis weel siis, kui teda kohtu ees näidatakse.

S o o r i t s. Et siin kellegile õnnetust ei juhtuks, iseäranis weel sulle enesele, sellepärast muretse see leht minu kätte. Mina kui Rose talu tulewane peremees, saan sind jälle siia tagasi wõtma ja sulle palju head tegema. Sa Kaiete ja Tiiale teed sa weel selle hea ära, et sa nende kaelast ühe suure õnnetuse ära saadad.

M a r t. Ei, mina ei mõista lugeda ja ei julge end ka teiste inimeste paberite

sekka segada. Ja kes teabki, kuhu Tiin tema pannud!

L o o r i t s. (Wõtab raha.) Mart, näe siin on 25 rubla. See on sinu oma, kui sa paberi wälja nõuutad.

M a r t. Matju eest ma ei julge weel koguniste mitte.

L o o r i t s. Rumal, wõta raha, kui raha pakutakse. Siin on weel 25 rubla. Ühte kokku 50 rubla; terwe waeße mehe warandus.

M a r t. Pista oma raha punga! Mina ennast ei müü.

L o o r i t s. Kas sa 75 rubla ka ei wõta? Mees, mõista õnnest finni haarata!

M a r t. Mina ju õnne ei taha?

L o o r i t s. Säh 100 rubla! Wõta! Kõra ole laps! Teised orjavad eluaeg ja nühiwad oma jala tallad läbi enne kui nad 100 rubla nähagi saawad, sina jälle oled nii loll, et ei mõista kingitustki wastu wõtta!

M a r t. Mul pole muud tarwis teha, kui malka otsida! Keda sa siin mõnitad? Kas ma oma leiwawanemid pian petma ja

rõõwima, nagu teie wõrukaelad seda teete?
 Miks teie oma paberisi paremini ei hoia?
 Nüüd teil westi ahjus. Uja nüüd oma pa-
 sunat! Pael teile kaela! Tännita nüüd ja
 hüia oma tald ja tõrwa ja sappi ja kura-
 dit appi!

Teine etendus.

Endised. Kaie. Ants.

Kaie. Mart, kas ma pole sulle ütelnud,
 et sa koselt minema lähed ja ennast wagadele
 lugejatele enam ei näita! Mine! Kasi!

Lorrits } (ajawad Kardi wäija). Mine,

Ants } sina uskumata sulane!

Ants. Jah, Kaie, muud nõuu ei
 leia mina, kui et sa Tiiut, kui mitte muidu,
 siis wägisi sunnid, oma sala-asju näitama,
 mis tal kapis warjul on. Seal on ju hinge
 needmine ja hukkamine. Sõnakuulmata laps
 piob siin su waga wäimehe ees kapi ukse
 lahti tegema!

Lorrits. Ehk muidu wannun ja
 sajatau ma teie suguwõsa, teie kirjad karjad

maa pealt ära. Ja lähen tänasel päeval minema.

K a i e. Ütelge ometi, mis hirmus asi sel Tiul siis warjul on?

A n t s. Seda ei kanna mu süda sulle ütelda!

L o o r i t s. Ehk wõime ometi ütelda?

A n t s. Kas sul aru peas on? Kaie wõib nii ära ehmatada, et ta kõhe maha langeb.

K a i e. Ütelge aga, ütelge! Mu süda ei ole muidu rahul.

A n t s. Noh, kui sa ise soowid, siis ütlen. Aga kui õnnetust juhtub, siis ära aja süüdi minu peale!

K a i e. Ei aja, ei aja! Ütle aga!

A n t s. Noh, kuula siis ei ma wõi seda ütelda, waga taewapasun, sul on enam südant, ütle fina!

L o o r i t s. (Kogeledes ja hirmuga.) Seal kapis on Tiul üks sala-raamat, mida Peep Lill ühe nõia juures on lendawa mau wera kirjutada lasknud (amis tohtub). Ja see raamat on Tiiu südame tema külge nõidu-

nud ja waga palujate wastu pörgu wiha täis ajanud. Seni kui see paber sinu katusse all on, ei kau siit needmine ega kurjawaimu jäljed. (Kaie ahastab.)

A n t s. Näe, näe! Sealt läks praegu paharät läbi akna wälja! Peastke, peastke!

K a i e. Tiiu, Tiiu! Tule kambrisse! Paluge, lugege, laulge! Ajage meilt kõik kurjad waimud wälja. (Kuni Tiiu tuleb, pomiseswad prohwetid salasõnu ja teewad riõtisi seinu peale ja mujale. Kui Tiiu sisse astub, jääwad nad kohe walt.)

Kolmas etendus.

E n d i s e d. Tiiu.

Tiiu. Ema, ära kardada, ära karju! Kõik on pettus! Sinu waga sõbrad pole muud midagi kui petjad, kelmid, päewa-wargad!

K a i e. Tiiu, ära räägi! Halasta ometi mu peale! Mu pea läheb lõhki. Paluge, lugege!

Tiiu. (Antsu ette.) Häbenege, hullustajad, meid abita ja tueta naesterahwaid kiusamast, minu ema oma märatsemise looriga ja mind oma kosiwuse ja pulma pii-

namistega! Ehk saab teie hullustusele kord ots peale tehtud, Mart on juba ammugi Peebule telegrahwiga lõõnud. Ehk saate peale Peepu ka weel muud mehi näha.

Ants. Kaie, miks sa laised oma last nii märatseda! Kes on seda kuulinud, et sarnud inimesed weel merest wälja tulewad? Mina olen kaua aega lugenud ja palunud, aga niisugusid näitusi ei ole mulle weel näidatud.

Loorits. Mu armas ja waga ema Kaie! Käse nüüd Tiiu jalamaid see paha-räti raamat kapist wälja tuua, et meie teua otsekohe ära kautame ja sinu majale rahu saadame.

Tiiu. Ei ühtigi, lullipojad! Mis plüss wälja ei toonud, seda ei too tühi käsi ammugi wälja! Minu pärast hakake wõi keskpäewa ajal ema nähes jälle rõõwlit tegema.

Kaie. Wõta ruttu, sellesama korraga oma hirmus raamat kapist wälja! Sina üleaneetu laps kannad hukatust ja põrgu tuld minu majasse ja südamesse!

Ants. (Titule.) Kas ja nüüd kuuleb, mis su ema oma surma-hirmus sulle ütleb! Kas sul ei ole lapse südant enam rinnus, ja sõna kuulmata üle käte läinud laps?

Tiiu. Jätke nüüd ema kerd rahule! Wetsel ja Kose talu ega Tiiu ei saa millalgi teie kätte. Pühkige suu puhtaks.

Ants. Ma wannun teid! Ma põhendan teid maa põhja! Kadugu see talu (Koorits ringutab käsi ja ütleb Antsu wandumise ajal ikka: „Jah, jah, jah! Kungke nüüd hirmu sõnu! Oi, oi, oi!“). Ning sina, Kaie, piad oma üleane-tuma tütre pärast hambaid kiristama ja huluma. Su maja piab täna pärast lõunat maha langema ja paharäti wõim piab need ukjed ja aknad ja ju aidad ja laudad maad mööda ümber wedama!

Kaie. Halastage weel seebord! Wõtke lapp, wõtke paber! Baluge! Wõtke, ärge kuulake Tiiu teelmist!

Ants. (Jookseb kapi kallale.)

Tiiu. (Selfab ees.) Ärge puutuge, war-gad! Kui teie järele ei jäta, ma kutsun terve talurahwa appi!

A n t s. Voorits, tule! Kinni, kinni!

Voorits. (Wõtab Eilia kinni, weab lest lamert.) Wait, Tiiu, wait! Ära pane emale wastu! Ah ja, kassipoeg, püiad mind küünistada!

A n t s. (Wõtab kapi ümber, hakkab kangeste lõhkuma, pingiga.)

K a i e. Wõtke, wõtke, lugege! Lendawa mau weri on kapis!

T i i u. (Vooritse käes rabeledes; saab suu lahti teha ja hütab:) Appi, wargad, röõwijad! (Wõlmse sõna juures on Vooritse käsi tal suu peal.)

Keljas etendus.

Endised. Peep. Mart.

Peep. Mis kära siin on! (Lükkab Vooritse tugewakte kõrwale, peastab Eiliu käest ära. Ants lõhub seni ikka tuhina kappi.) Gemale, kelm!

M a r t. Waras, lufulõhkujaja! Olete teie meil wiimaks ometi käes! (Dookseb ukse peale, hütab uksest wälja:) Tulge sisse! Wargad on käes! Wargad mehed paluwad praegu meie kapi ees.

Wiies etendus.

Endised. Kohtulambur. Kasakad.

Rahwas.

Peep. Kohtu ametnikud! Ma palun teid neid riisujaid kinni wõta! (Titule). Kalis Tiiu, ära nüüd enam nii wäri! Kelmid ei saa enam kõie otsast lahti. Nüüd olen mina siin.

Lambur. Kasakad, astuge nende meeste juure! (Kasakad Antsu ja Looritse juure. Rahwas näitawad tummalt oma imestamisist.)

Ants. Mis teie meist tahate? Laske mind minna! (Tahab ära minna, aga ei lasta.) Mis kohtul siin otsimist on! Meie oleme Kose talu perenaese enese luuga siin kõik toimetanud. Siin ei ole kellegil teisel mehel õigust meie üle käskida.

Loorits. Meil on omad passid ja kirjad õiged ja oleme Kose talu külalised.

Tiiu. Jah, pass on teil õige, aga see on minu käes! (Käheb kapi juure weskilt järele; Ants ei taha lasta.)

L a m b u r. (Wõtab taskust kohtutirja.) Kumb teist on Ants Kala, endine Narwa linna Kondiwalu kõrtsimees, kes juba kord wangi-tornis istunud?

A n t s. Minu nimi on Ants Kala, aga Jumal teab seda, et ma ilma süüta olen!

L a m b u r. (Looritssele.) Ja sinu nimi on Loorits Nõel? Ametita hulluja?

L o o r i t s. Mina olen paljalt inimesi õpetanud ja neid noominud. Sulgus ma ei ole!

M i t m e d. Need mehed on wagad, seda wõime meie kõik tunnistada, kui tarwis on! (Loorits püüab peaseada, ei saa.)

T i i u (annab weskõli lamburi lätte). Ma palun, auus kohtuametnik, seda kirja lugeda! Siis saame kõik kogu rahwas kuulda, kui wagad need mehed on.

A n t s. (Enesele.) Jalgade all sõtkuks ma sind puruks!

L a m b u r. Mis see on? Kas mu filmad õigeste seletawad! Beep Lill, lue sina see kiri ette!

Peep. (Ehmatab. Eueb sitis waijude:) „Mina Kose talu pärisperemees Voorits Nõel wõlgnen Ants Kalale 900 (üttele: ühesja sada) rubla ja luban sada summa weksli seaduse järele Ants Kalanõudmisel puhta rahaga ära maista. Voorits Nõel, Kose talu pärisperemees.“

Inimesed. (Waljude). Oooo! Kas need meie wagad prohwetid ongi? Wõi teine juba Kose peremees!

Mart. Needsamad jah! Kas te nüüd näete, et Tiiu teist kõigist targem oli, kui ta neid petjateks pidas!

Tiiu. Siin on weel midagi, kellega wana prohwet kirja minu käest wälja nõuda lahtis (toob püssi).

Inimesed. (Naerdes:) Wõeehh! Kas see see pasun ongi?

Üks mees. See on minu ju püüs, mis mul ühe lugemise õhtul ära kadus. Oh teie wagad mehed. Teewad minu püüsi pasuna walmis! Andke siia! (wõtab püssi.)

Hoidke cest, ma lasen ta maha! (Ants hirmub, karjatab.)

Juimesed. Lase maha! Lase maha!
L a m b u r. Ära puutu! Müüd on kohus nende laelas!

L o o r i t s. Meie ei tea, kust see püss siia sai, meil ei ole temaga midagi tegemist. See mees on ise wargil käinud ja püssi siia jätnud!

M a r t. Eks püss ikka paharätist siia ole toodud, Ants?

T e i n e m e e s (siis tules). Mäealuse kõrtsi juures on üks mees kabe kraami kotiga kinni wõetud. Kraamid olla prohwetite omad!

A n t s (tambib jalaga wastu maad). Pärqli päralt!

L a m b u r. Mine ja wii need asjad kobe kõhtumaja juure, kuhu meie järele tuleme! (Mees ära.)

L a m b u r (ametlikul toonil). Ants Kala ja Loorits Nõel! Peale selle, mis meie siin ise oleme näinud ja kuulnud, luen ma teile selle kirja ette, mis mulle on kõhtust kätte

antud. (Lueb:) „Pärast seda kui mitmed kirikuõpetajad mulle on teada annud, et Ants Kala ja Voorits Nõel ja veel mõned nende abimehed Jumala sõna teatawate määratsemistega inimesi eksitada ja hirmutada püüawad ja neilt ülekohtusel wiisil raha wälja petta, on kohus otsuseks teinud neid mehi wälja otsida ja kiinni wõtta lasta, et nad oma teenitud palka saaksiwad. Sellepärast kirjutan ma ette, jalamaid neid otsima minna ja kui nad leitud, neid siis minu juure tuua. Sel 1884. Kohtu herra S. von Berger.“ Kasakad, wiige need mehed kohtu kätte! Tunnistajaid on meil enam kui tarwis.

K a i e. Oh teie ülejäanusjad! Nii tembutasite minu rumala inimesega! Kust minusugune nii jõledat pettust ometi wõis arwata? Paras teil nüüd!

U n t s. Meie oleme süüta! Küll teie seda näha saate.

M a r t. Kas meie siis seda Siberisse waatama läheme?

Ü k s m e e s. Küll need oliwad mul

wagad mehed! Aga ajasivad oma pilli ja
pasuna ometi lõhki.

T e i n e m e e s. Niisuguseid märat-
sejaid ei ole veel keegi enne kuulnud ega
näinud!

R o l m a s m e e s. Aga niisugust
mõrsjat ei ole ka veel keegi enne näinud,
kui Kose Tiiu on. (Beep võtab Tiiu läät pidi
linal r.)

Mitmed ehk lõik. Märatsejad Sibe-
risse! Mõrsja mehele!

(Mältemängu otse.)

- E X -

